



**СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ РОДНЕ
РАВНОПРАВНОСТИ ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ
ПАЛИЛУЛА - НИШ
СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ
2017 – 2021. године**

САДРЖАЈ

1.	Увод.....	3
2.	Правни оквир.....	4
2.1.	Национални и локални извори.....	4
2.1.1.	Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године.....	4
2.1.2.	Локални акциони план за родну равноправност и имплементацију ун резолуције 1325 „Жене, мир и сигурност“ на локалном нивоу у Граду Нишу за период 2016 – 2017.....	6
2.2.	Међународни извори.....	7
2.2.1.	Стандарди Европске уније за постизање родне равноправности	7
2.2.2.	Правни акти Европске уније који се односе на родну равноправност	8
2.2.3.	Правни акти Савета Европе које се односе на родну равноправност.....	9
3.	Визија.....	10
4.	Мисија.....	10
5.	Принципи и вредности.....	10
6.	Општи подаци и социо-демографске карактеристике.....	11
6.1.	Општи подаци.....	11
6.2.	Социо-демографске карактеристике.....	12
6.2.1.	Демографски подаци.....	12
6.2.2.	Образовање.....	15
6.2.3.	Економски положај.....	17
6.2.4.	Запосленост и незапосленост.....	20
6.3.	Одлучивање.....	21
7.	Насиље у породици.....	22
8.	Истраживање о ставовима грађана општине Палилула о родној равноправности.....	24
8.1.	Закључак истраживања.....	31
9.	Речник појмова.....	31
10.	Акциони план.....	36
10.1.	Стратешка област: јавне политике.....	36
10.2.	Стратешка област: безбедност.....	53
10.3.	Стратешка област: лично и професионално оснаживање жена.....	61
11.	Завршна реч.....	72

1.УВОД

План активности у оквиру Стратегије за постизање родне равноправности на територији Градске општине Палилула-Ниш представља развојни документ за имплементацију политике родне равноправности. Заснован је на међународним и домаћим правним изворима који третирају проблематику родне равноправности. Родну политику немогуће је одвојити од једнаког признавања, уживања и заштите људских права, реализације социјалне правде, социјалне инклузије и постизања одрживог развоја. Такође, родна равноправност, како на законском, политичком тако и на нивоу стварности је нужна претпоставка која Србију приближава европским интеграцијама и кругу земаља Европске Уније, али и испуњавању постојећих обавеза као државе чланице Уједињених нација и Савета Европе. Стратегија за постизање родне равноправности у Србији, на територији ГО Палилула-Ниш, у даљем тексту Стратегија, профилисана је тако да се идејно, политички и правно уклапа у систем Републике Србије. Основна идеја којом је Стратегија проткана је у равотежен и стабилан развој ГО Палилула-Ниш. Политичка димензија Стратегије видљива је у њеној повезаности са осталим усвојеним развојним документима, стратегијама, политикама и у многим својим деловима представља њихову реализацију. Правни оквир су међународне обавезе и постојећи национални закони. Из свега наведеног прозилази реализам овог документа који садржи стратешке циљеве, развојне циљеве и мере чија је реализација могућа у периоду од четири године за који се доноси. Стратегија је документ који усваја Скупштина ГО Палилула-Ниш, али њена успешна реализација захтева сарадњу и координацију са надлежним министарствима, органима управе, са члановима и чланицама Скупштине Републике Србије, јавним установама, органима локалне управе и цивилним сектором. Стратегија се доноси за период од четири године и то за области дефинисане у складу са Пекиншком декларацијом и Планом за акцију. У изради Стратегије су коришћена национална, регионална и глобална искуства у креирању и имплементацији сличних докумената. Израда овог документа се заснивала на контексту придруживања Републике Србије ЕУ, и националним приоритетима у домену политике родне равноправности.

За унапређивање родне равноправности потребне су посебне мере у циљу отклањања директне и индиректне дискриминације према женама, као и оснаживање једнаких могућности за пуно остваривање људских права, уз истовремено јачање процеса укључивања родне перспективе у свим областима друштвеног живота.

Овим документом се утврђује целокупна локална политика у циљу елиминисања дискриминације жена, побољшања њиховог положаја и интегрисања принципа родне равноправности у све области деловања институција система, као један од елемената модернизације и демократизације друштва, у циљу бржег, равномернијег и ефикаснијег друштвеног развоја, у складу са политиком једнаких могућности прокламованом у Уставу Републике Србије (члан15). Локалном стратегијом за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности (у даљем тексту: Стратегија) обухваћене су области које се тичу учешћа жена у креирању политика и у доношењу одлука у области економије, образовања, здравља, насиља над женама јер

су ове области кључне за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности.

2. ПРАВНИ ОКВИР

Стратегија се заснива на националном законодавству и међународним инструментима за људска права, на правним документима Уједињених нација, Савета Европе, Европске уније и специјализованих међународних организација у оном делу у којем се односе на равноправност жена и мушкараца, као и Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године са Акционим планом за период од 2016. до 2018. Године; Акциони план за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. Године; Стратегија превенције и заштите од дискриминације; Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима; Локални акциони план за родну равноправност и имплементацију УН резолуције 1325 “Жене, мир и сигурност” на локалном нивоу у Граду Нишу за период 2016 – 2017; Европска повеља о родној равноправности на локалном нивоу.

Важно је нагласити да је Стратегија обухватила обавезе и препоруке Регионалне декларације о сарадњи институционалних механизма за равноправност полова БиХ, Србије, Црне Горе и Македоније(2005).

2.1. НАЦИОНАЛНИ И ЛОКАЛНИ ИЗВОРИ

2.1.1. Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године

Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године основни је стратешки документ Републике Србије који се доноси са циљем унапређивања родне равноправности. Ова стратегија се доноси полазећи од Устава Републике Србије, који јемчи људска права утврђена потврђеним међународним уговорима, општеприхваћеним правилима међународног права и законима (члан 18. став 1), као и равноправност жена и мушкараца и развијање политике једнаких могућности (члан 15) и забрањује дискриминацију по било ком основу, укључујући и ону по основу пола (члан 21. став 3). Закон о равноправности полова („Службени гласник РС”, број 104/09) обавезује све органе јавне власти да воде активну политику једнаких могућности, да прате остваривање начела равноправности засноване на полу у свим областима јавног живота и примену међународних стандарда и Уставом загарантованих права у овој области.

Усвајањем и реализацијом ове стратегије Влада успоставља континуитет и потврђује решеност да истраје на путу реформи које ће обезбедити пун обим поштовања људских права, а уједно испуњава обавезе које проистичу из процеса приступања Европској унији. Усвајање ове стратегије један је од приоритета Националног програма Републике Србије за усвајање правних тековина Европске уније (2014–2018). Стратегија такође исказује решеност Владе да извршава препоруке механизма УН за људска права, који се односе на унапређење родне равноправности. У Препорукама Савета УН за људска права, након што је Република Србија прошла кроз Други циклус

универзалног периодичног прегледа 30. јануара 2013. године, од 139 прихваћених препорука десет се односе на родну равноправност, а 15 препорука на спречавање насиља у породици¹. Комитет УН за економска, социјална и културна права², као и Комитет УН за људска права³, указују на потребу јачања националних механизма за родну равноправност, елиминисање родно засноване дискриминације и отклањање насиља у породици. Такође, оба Комитета су позвала Републику Србију да спроведе свеобухватне реформе ради укидања одредби и пракси које подржавају родно засновану дискриминацију, као и да спроведе посебне мере за повећање заступљености жена у државној управи, локалној самоуправи и у процесима одлучивања.

Најзад, Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09) обавезује државу да спроводи свеобухватне мере спречавања и заштите од вишеструке дискриминације која је описана као тежак облик дискриминације (члан 13. тачка 5). Стратегија посебно брине о елиминисању вишеструке дискриминације и побољшању положаја вишеструко дискриминисаних жена (Ромкиње, старије жене, жене са инвалидитетом, жене на селу, жене са ХИВ-ом, припаднице националних мањина, припаднице сексуалних мањина, самохране мајке, жртве родно заснованог насиља, расељена лица, мигранткиње, сиромашне жене итд).

Иницијативу за израду и усвајање ове стратегије покренуло је Координационо тело за родну равноправност, с обзиром на то да се активности предвиђене Националном стратегијом за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности („Службени гласник РС”, број 15/09) и пратећег Акционог плана („Службени гласник РС”, број 67/10) односе на период од 2009. до 2015. године. Претходна стратегија је утврдила целовиту и доследну политику државе са циљем елиминисања дискриминације жена, побољшања њиховог положаја и интегрисања начела равноправности полова у све области деловања институција система као једног од чинилаца модернизације и демократизације друштва. Претходном стратегијом су биле обухваћене области које се односе на учешћа жена у изради јавних политика, доношењу одлука, привреди, као и области образовања, здравља, сузбијања насиља над женама, као и питања присутности родних стереотипа у медијима.

Налази Евалуације Акционог плана за примену Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности у периоду од 2010. до 2015. године, усвојене у октобру 2015. године, указују да је учињен изванредан напредак у наведеним областима, нарочито у погледу унапређења законског оквира у области равноправног учешћа жена и мушкараца у политичком животу, антидискриминације, рада и запошљавања, затим успостављања институционалних механизма родне равноправности, унапређивања родно осетљиве статистике и повећане видљивости проблематике насиља над женама. Потврђено је да су одабране стратешке области и циљане интервенције биле релевантне, али да неке области треба да буду проширене или другачије дефинисане. Нажалост, у многим кључним областима нису постигнути жељени ефекти. Учесће жена у органима јавне власти ван законодавних тела је још увек на ниском нивоу, економски положај жена је лош, насиље над женама, укључујући

¹ Препоруке Савета за људска права А/НСР/ВГ.6/15/Л.13.

² Е/С12/СРБ/СО/2 од 15. маја 2014. године поводом Другог периодичног извештаја Републике Србије о примени Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима.

³ ССРР/С/СРБ/СО/2 од 24. марта 2011. године поводом Другог периодичног извештаја Републике Србије о примени Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

фемцид⁴, широко је распрострањено, а медијске садржаје још увек карактеришу сексизам и мизогинија. Мере запошљавања, предузетништва и економског оснаживања, као и мере за унапређивање положаја вишеструко дискриминисаних група, дале су слабе резултате. Примена Акционог плана је била фрагментисана са ограниченим хоризонталним и вертикалним донетима. Родна перспектива није укључена у све релевантне стратегије. Алоцирани ресурсни ни приближно нису били довољни за ефективну примену дефинисаних оперативних активности. Оваквим резултатима примене Акционог плана за период 2010–2015. године допринело је и непостојање конзистентних и ефективних механизма управљања, надзирања и извештавања. Налази Евалуације узети су у обзир у изради ове стратегије и избору стратешких циљева за наредни средњорочни период.

2.1.2. Локални акциони план за родну равноправност и имплементацију ун резолуције 1325 „Жене, мир и сигурност“ на локалном нивоу у Граду Нишу за период 2016 – 2017

Проблеми који погађају жене и остале рањиве групе у локалним заједницама ретко се узимају у обзир приликом формулисања локалних безбедносних и осталих политика, као и приликом спровођења активности које треба да побољшају безбедност и остале услове живота грађана и грађанки неке општине или града. Досадашња пракса показала је да се у израду градских стратешких докумената не укључују или у недовољној мери укључују представнице/ -и тела за родну равноправност што се у наредном периоду мора 4 променити. Жене нису довољно информисане о својим безбедносним потребама. Кључне установе за безбедност у локалној заједници, а пре свега полиција, још увек нису у потпуности спровеле приступ полицијског рада који је усмерен ка потребама локалне заједнице. Представници локалне самоуправе, институција сектора безбедности (полиције и правосуђа) ретко сагледавају безбедносне проблеме из родне перспективе. То је зато што не увиђају да жене и девојке имају другачије безбедносне проблеме од мушкараца. Оне су мање заступљене у локалним властима, због чега су ретко у позицији да одлучују о решавању безбедносних и свих осталих проблема у својим заједницама. Жене, међутим, представљају већину у градској и општинским комисијама за родну равноправност. Ипак, чланови и чланице ових комисија нису у довољној мери упознати са тим како су теме из области родне равноправности и безбедности повезане. Стога се ретко баве безбедносним проблемима који погађају жене и друге рањиве групе (националне мањине, младе, старије особе). Изузетак представља насиље у породици, коме је у последње време посвећена нешто већа пажња, мада још увек недовољна. Различити безбедносни проблеми попут вршњачког насиља, наркоманије, трговине људима и насиља у породици у једној заједници другачије погађају жене и мушкарце. То захтева да приликом осмишљавања активности за њихово решавање и превенцију у обзир буде узето и то да ли су поједине групе (жене, девојчице, мушкарци, дечаци) више изложене неким претњама и којим, на којим местима долази до насиља, шта је узрок њихове несигурности и сл. Да би локалне безбедносне стратегије и друге

⁴ Под „фемцидом“ се подразумева родно засновано убијање жена, односно намерно убиство жена од стране мушкараца зато што су жене. Фемцид је облик насиља над женама мотивисан мржњом, презиром и нетрпељивошћу према женама. У различитим културама фемцид се исказује на различите начине (спаљивање удовица, абортирање женских фетуса, генитално сакаћење, убиства „из части“, убиства везана за мираз жена, убиства од стране интимног партнера и др.). У Србији најизраженији облик фемцида је убиство жена које је последица пролонгиране изложености насиљу у породичним и партнерским односима.

активности усмерене ка повећању безбедности у локалним заједницама биле делотворне, потребно је да у обзир буду узети различити извори несигурности, као и различите потребе жена и мушкараца. Безбедност и напредак једне заједнице може се остварити само уколико се континуирано промовише и, пре свега, институционализује учешће жена на местима одлучивања у локалној заједници, уз стварање партнерстава између различитих институција и тела. Потребно је укључити припаднице мање уступљеног пола у процес утврђивања безбедносних и других приоритета у локалној заједници. У консултације треба укључити и жене из маргинализованих заједница, жртве насиља и дискриминације, као и жене које нису жртве, како би приликом одлучивања о приоритетима безбедносне политике у обзир била узета и њихова гледишта. Консултовање је нарочито важно током израде свих локалних стратегија и акционих планова. Поред директног контакта са корисницима ових политика, потребно је што раније у израду релевантних докумената укључити и представнике општинских и градских комисија за равноправност полова и представнике цивилног сектора. Израдом, усвајањем и имплементацијом овог Локалног акционог плана (у даљем тексту ЛАП), Град Ниш исказује спремност да извршава мере, препоручене Европском повељом о родној равноправности на локалном нивоу, чији је потписник, УН Резолуције 1325 5 „Жене, мир и сигурност“, и других међународних и домаћих докумената која се односе на унапређење родне равноправности.

2.2. МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ

Потреба успостављања родног партнерства у политичком животу између жена и мушкараца произилази из међународних докумената: Универзалне декларације о људским правима (1948), Конвенције о политичким правима жена (1952), Конвенције против дискриминације у образовању (1960), Пакта о грађанским и политичким правима (1966), Пакта о економским, социјалним и културним правима (1966), Декларације о елиминацији свих облика дискриминације жена (1967), Декларације о заштити жена и деце у случају опасности и оружаном сукобу (1974), Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена (1979), Декларације о елиминацији злостављања жена (1993), Пекиншке декларације и Платформе за акцију (1995), Универзалне декларације о демократији (1997), Опционог протокола за Конвенцију о елиминацији свих облика дискриминације над женама (1999), Резолуције 1325 Савета безбедности (2000) и Миленијумске декларације(2000).

2.2.1. Стандарди Европске уније за постизање родне равноправности

Право жена на једнак третман представља изнад свега основно људско право. Дискриминација се препознаје као политички неприхватљива, економски неисплатива и законски санкционисана. На тај начин, родна равноправност постаје један од основних елемената у реформским процесима. Родна равноправност као законски принцип у домаћем законодавству често није у складу са правом Европске уније. Један од предуслова за усклађивање норми једне земље са стандардима Европске уније је поштовање женских права и успостављање антидискриминационих механизма. Поштовање ових принципа очекује се од сваке државе чланице, али исто тако и од држава које би желеле да постану чланице Европске уније. Значај људских права, у оквиру стратегије друштвеног и економског развоја, јасно је дефинисан Амстердамским споразумом из 1997. године, којим је Унија из економске прерасла у политичку заједницу. Овим споразумом правно су регулисана људска права, а нарочито принцип

једнаког третмана мушкараца и жена и забрана дискриминације на основу родне припадности. Споразумом се Заједница обавезује да ће тежити елиминацији неравноправности и промовисати равноправност међу мушкарцима и женама. Заштита и унапређење женских права и родне равноправности загарантована је и правним актима које доносе органи Уније, односно регулативама, директивама и одлукама које имају обавезујући карактер, као и резолуцијама и препорукама којима се дефинишу циљеви Уније и државама чланицама саветује спровођење одређених мера.

2.2.2. Правни акти Европске уније који се односе на родну равноправност

ЕУ Путоказ за постизање родне равноправности 2006-2010 (Економска независност за жене и мушкарце; Усклађивање професионалног, приватног и породичног живота; Равноправно учешће жена и мушкараца у процесима одлучивања; Искорјењивање свих облика насиља по основу пола и трговине људима; Елиминисање родних стереотипа у друштву; Промовисање родне равноправности изван Европске уније). Стратегија за родну равноправност 2011-2015 садржи пет приоритета: Економија и тржиште рада; Једнаке зараде; Равноправност на менаџерским позицијама; Родно засновано насиље; Промоција ван ЕУ. Стратегија 2020. Директива Савета 79/7/ЕЕЗ од 19. децембра 1978. године о прогресивној примјени принципа једнаког третмана за мушкарце и жене у области социјалне заштите; Директива Савета 92/85/ЕЕЗ од 19. октобра 1992. године о увођењу мера којима се подстиче унапређење сигурности и здравствене заштите на раду трудних радница и радница које су се недавно породиле или су на породилском одсуству; Директива Савета 96/34/ЕЕЦ о одсуству ради бриге о дјетету; Директива 2002/73/ЕЗ Европског парламента и Савета којом се мијења и допуњава Директива Савета 76/207/ЕЕЗ о примени принципа једнаког третмана за мушкарце и жене у односу на доступност запослења, професионалну обуку, напредовање на радном месту и на услове рада (текст од важности за Европски економски простор); Директива Савета 2004/113/ЕЗ године којом се примењује начело равноправности мушкараца и жена у могућности добијања и набавке роба, односно пружања услуга; Одлука Савета 95/593/ЕЦ од 22. децембра 1995. године о средњерочном акционом програму Заједнице о једнаким могућностима за жене и мушкарце; Одлука Савета 2001/51/ЕЗ: којом се покреће програм у вези с Оквирном стратегијом о родној равноправности (2001.-2005.); Одлука бр. 1554/2005/ЕЗ Европског парламента и Савета којом се мења и допуњава Одлука Савета 2001/51/ЕЗ о покретању програма који се односи на оквирну стратегију Заједнице о родној равноправности и Одлука бр. 848/2004/ЕЗ о покретању програма деловања Заједнице за промовисање организација које на европском нивоу делују на подручју равноправности мушкараца и жена; Како би се унапредила доступност европског законодавства "преиначена" Директива 2006/54/ЕЗ обједињује у јединствен правни текст шест директива (75/117/ЕЗ, 76/207/ЕЕЗ, 2002/73/ЕЗ, 86/378/ЕЕЗ, 96/97/ЕЗ и 97/80/ЕЗ) које су 15. августа 2009. године укинуте; Директива 2010/41/ЕУ Европског парламента и Савета од 7. јула 2010. године о примени начела једнаког поступања према мушкарцима и женама који се баве делатностима у оквиру самозапошљавања, те о укидању Директиве Савета 86/613/ЕЕЗ (СЛ Л 18015.7.2010.); Директива 2006/54/ЕЗ Европског парламента и Савета од 5. јула 2006. године о спровођењу начела једнаких могућности и једнаког третирања мушкараца и жена о питањима запошљавања и обављања занимања; Резолуција Европског парламента од 12. марта 2008. године о положају жена у руралним срединама ЕУ; Препорука Савета

84/635/ЕЕЦ од 13. децембра 1984. године о промоцији позитивне акције за жене; и Резолуција Савета од 27. марта 1995. године о уједначеном учешћу жена и мушкараца у процесу доношења одлука.

2.2.3. Правни акти Савета Европе које се односе на родну равноправност

Кључни законски документи о родној равноправности Савета Европе су: Европска конвенција о заштити људских права и слобода, Европска социјална повеља, као и низ препорука Комитета министара и Декларација о родној равноправности као предуслову демократије; Препорука Р(2003)3 о уједначеном учешћу жена и мушкараца у политичком и јавном одлучивању; Препорука Р(90)4 о несексистичкој употреби језика; Препорука Р(85) о насиљу у породици; Препорука Р(98)14 о интегрисању родног аспекта у јавну политику; Декларација о политици супротстављања насиљу над женама у демократској Европи (Рим 3. Европска министарска конференција); Декларација о равноправности жена и мушкараца као основног критеријума демократије; Резолуција, Декларација и Програм за акцију усвојени на петој Европској министарској конференцији о равноправности међу мушкарцима и женама (Скопље, јануар 2003.године); Препорука Р(2000)11 о акцијама у борби против трговине људима у сврху сексуалног искоришћавања; Препоруке усвојене на семинару »Мушкарци и насиље над женама« (октобар 1999.); Препорука Р(91)11 у вези са сексуалним искоришћавањем, порнографијом као и проституцијом и трговином децом и омладином; Препорука 1325(1997) Парламентарне скупштине о трговини женама и присилној проституцији; Препорука Р(96)5 о помирењу радног и породичног живота; Препорука Р(2002)5 о заштити жена од насиља; Препорука Р(2003)3 о уравнотеженом учешћу жена и мушкараца у доношењу одлука); Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, тзв. Истанбулска конвенција, потписана у Истанбулу 11.5.2011. године; Препорука 1921(2010)- "Родно буџетирање као средство за очување здравља жена."; Препорука 295(2010)- Социјално време, слободно време: које је право време за планирање политике?; Препорука 288(2010)- "Постизање одрживе родне равноправности у локалном и регионалном политичком животу."; Резолуција- "Премошћавање јаза између де јуре и де факто равноправности са циљем постизања стварне равноправности полова."; Резолуција 1715(2010)- Платама између жена и мушкараца; Резолуција 1751(2010) – Резолуција Парламентарне скупштине Савјета Европе "Сузбијање сексистичких стереотипа у медијима."; Препорука ЦМ/Рец (2010)5 Одбора министара/министрица државама чланицама о мјерама за сузбијање дискриминације на основу сексуалне оријентације или родног идентитета (усвојена од стране Одбора министара 31. марта 2010. на 1081 састанку заменика министара); Резолуција 1728(2010)- Дискриминација на основу сексуалне оријентације и равноправности полова; Препорука бр. (2008)1 Одбора министара земљама чланицама о укључивању родних разлика у здравствену политику; Декларација постизања стварне равноправности полова; Резолуција Савета Европе- "Постизање равноправности полова: изазов за људска права и предуслов за економски развој."; Парламентарна скупштина: Препорука 1700(2005), Дискриминација жена као радне снаге и на радном месту; Конгрес регионалних и локалних власти: "Резолуција 176(2004) о увођењу начела равноправности полова на локалном и регионалном нивоу: стратегија промовисања равноправности жена и мушкараца у градовима и регијама." (Strasbourg, 25-27. маја); Конгрес локалних и регионалних власти:

„Препорука 148(2004) о увођењу начела равноправности полова на локалном и регионалном нивоу: стратегија промовисања.

3. ВИЗИЈА

ГО Палилула Ниш је општина са изграђеном свешћу и механизмима за развијање политике једнаких могућности и поштовања заједничких права свих жена и мушкараца, као и заштите и спречавања насиља у друштву.

4. МИСИЈА

У циљу побољшања и унапређења положаја жена, ГО Палилула Ниш ће радити на :

- побољшању услове за живот и рад жена
- промоцији женских људских права и унапређењу квалитета живота жена кроз залагање за равноправност полова у друштву и породици
- стварању могућности за економско оснаживање и осамостаљивање жена
- превенцији и сузбијању насиља над женама и унапређењу заштите жртава насиља.

5. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Стратегија је рађена и биће примењена у складу са следећим принципима:

1. усаглашеност са међународним и националним документима и стратегијама;
2. интегративни и партнерски приступ у изради, примени и контроли стратешког плана;
3. континуирана консултација корисника и актера, у циљу препознавања и дефинисања потреба и пружања адекватних одговора за њихово задовољење;
4. демократско одлучивање;
5. поштовање људских права и достојанства личности;
6. дугорочно планирање и одрживост;
7. континуирано усавршавање;
8. транспарентност рада;
9. спровођење политике једнаких могућности
10. умрежавању са другим актерима у републици и региону активним на овом пољу,
11. интегрисање принципа РР и родне перспективе у све области друштвеног живота.

Унапређивање положаја жена у друштву и развој принципа родне равноправности у свим сферама јавног и приватног живота представља развојно питање и осликава степен интегрисања цивилизацијских тековина и европских вредности у демократском друштву. - Родна равноправност је у интересу свих жена и мушкараца, као и друштва у целини, и рад на умањивању разлика у доступности ресурсима, приступу местима одлучивања, као и рад на успостављању родног баланса у сфери јавног и приватног живота захтева напоре свих активних друштвених актера, почевши од локалне заједнице, преко организација цивилног друштва, институционалних механизма за родну равноправност, политичких партија, социјалних партнера и институција државног система.

Институционални механизми за родну равноправност на нивоу локалне самоуправе представљају значајне актере за унапређивање положаја жена кроз циљане активности и стратегије које препознају специфичне потребе локалне заједнице. Такође, такви механизми имају посебан значај при умрежавању са другим локалним актерима активним на овом пољу, као нпр. организације цивилног друштва, и у стварању погодног амбијента за синергично деловање институција и невладиних актера у области родне равноправности. Институционални механизми на локалном

нивоу имају важну улогу и у спровођењу стратегија и политика дефинисаних на централном, националном нивоу, чинећи да имплементација тих политика узима у обзир и поштује контекст и специфичности локалне заједнице. Стога се препоручује подстицање оснивања и оснаживања институционалних механизма за родну равноправност на локалном нивоу у циљу валоризације капацитета и ресурса на локалу (локална самоуправа, организације цивилног друштва), промоције њиховог синергичног деловања у области родне равноправности и спровођења приоритета дефинисаних Националном стратегијом/политиком деловања кроз призму потреба локалне заједнице.

6. ОПШТИ ПОДАЦИ И СОЦИО-ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

6.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Република Србија, Нишавски округ, Град Ниш

Градска општина Палилула је једна од пет градских општина града Ниша, формирана септембра 2004. године. Налази се у јужном делу града Ниша и обухвата ужи градски део на који се лепезасто наслања 15 сеоских насеља. Општина Палилула је природно - географски комбинација равничарског (у сливу Нишаве и Јужне Мораве) и брдско-планинског рељефа. Површина општине је 117,37 километара квадратних, и по попису из 2011. године у њој живи 73.801 становник, од чега 54.597 живи у градском подручју, а 19.204 у сеоском подручју.

Суседне општине су: Медијана, Нишка Бања, Црвени Крст, Гаџин Хан, Дољевац и Мерошина.

Табела 1 - Основни подаци о ГО Палилула

ОСНОВНИ ПОДАЦИ ¹⁾	ГО Палилула	Година извора
Површина у km ²	117	(2014)
Број насеља	15	(2014)
Густина насељености (број становника по km ²)	625	(2015)
Стопа живорођених	9	(2015)
Стопа умрлих	12	(2015)
Стопа природног прираштаја	-3	(2015)
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	76	(2015)
Просечна старост (у годинама)	42	(2015)
Индекс старења (60+ год./0-19 год.)	124	(2015)
Просечан број чланова домаћинства	2,97	(2011)
Пројектован број становника (средња	64809	(2014)

варијанта – нулти миграциони салдо)		
Пројектован број становника (средња варијанта са миграцијама)	73460	(2014)

1) Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, Витална статистика, Територијални регистар, РЗС и Републички геодетски завод

6.2. СОЦИО-ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

6.2.1. Демографски подаци

Број становника по пописима, према половима

2002. Укупно 72.165 **Жене 36.689; 50,84 %**

2011. Укупно 73.801 **Жене 37.391; 50,66 %**

Жена има више него мушкараца, што је карактеристика популације читаве Србије, имајући у виду дуже трајање животног века жена.

Табела 2 - Становништво, према старости и полу, по градским општинама, по Попису из 2011. године

	Град Ниш		ГО Палилула	
	свега	женско	свега	женско
укупно	260.273	133.592	73.801	37.391
0-4 године	11.846	5.755	3.518	1.659
5-9	12.218	5.857	3.704	1.745
10-14	12.132	5.961	3.651	1.767
15-19	14.731	7.154	4.395	2.152
20-24	16.084	7.970	4.811	2.379
25-29	18.606	9.417	5.229	2.645
30-34	19.132	9.614	5.467	2.731
35-39	18.733	9.501	5.367	2.681
40-44	17.509	8.990	5.149	2.646
45-49	17.805	9.252	5.244	2.673
50-54	17.993	9.209	5.123	2.573
55-59	20.506	10.630	5.595	2.839
60-64	19.200	10.132	5.175	2.739
65-69	12.555	6.672	3.368	1.773
70-74	12.460	6.753	3.323	1.754
75-79	10.337	5.689	2.663	1.457
80-84	5.726	3.394	1.446	823
85 и више	2.664	1.642	573	355
Пунолетно стано.	215.381	111.862	60.363	30.986
Просечна старост	41,9	42,8	40,9	41,7

Табела 3 - Становништво према старосним групама за 2013., 2014 и 2015.год.

Према Виталној статистици РЗС	ГО Палилула		
	2013	2014	2015

	ЖЕНСКО	МУШКО	ЖЕНСКО	МУШКО	ЖЕНСКО	МУШКО
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	2.347	2.613	2.340	2.574	2.326	2.517
Деца старости 7-14 година (узраст основне школе)	2.800	3.068	2.766	3.050	2.763	3.053
Становништво старости 15-18 година (узраст средње школе)	1.559	1.671	1.477	1.607	1.398	1.537
Деца (0-17 година)	6.285	6.903	6.176	6.793	6.124	6.707
Млади (15-29 година)	6.966	7.049	6.796	6.923	6.641	6.810
Радни контингент становништва (15-64 година)	25.709	25.141	25.372	24.946	25.064	24.796
Укупан број становника	37.328	36.256	37.169	36.148	37.053	36.087

1)Извор - Републички завод за статистику Србије

У табелама 2 и 3 можемо да пратимо бројчано учешће жена према старосним контингентима на територији Града Ниша и на територији Градске општине Палилула. Као што смо већ рекли и овде се прати општи светски тренд тако да и у Граду Нишу а и на територији Градске општине Палилула у млађим старосним контингентима имамо благу предност мушкараца док са повећањем година та блага предност припада женама. Што се тиче просечних година старости и на територији Града Ниша и на територији Градске општине Палилула жене имају већу просечну старост од укупне, тако да у Нишу је просечна старост жена 42,8, на територији Палилуле је 41,7 што је за нијансу ниже али у односу на просечну укупну старост која износи 40,9 година је више. Из ових податка можемо да закључимо да жене имају дуж век живота и благу већу просечну старост од мушкараца што је и светски тренд.

Такође, на основу ових табела можемо видети да у млађим старосним групама имамо благу предност мушкараца, док са повећањем година старости имамо благу предност жена у погледу укупног броја становника. Тако међу децом имамо благу предност дечака, а у радном контингенту становника имамо благу предност жена.

Табела 4 - Упоредни приказ становништва старог 15 и више година према брачном стању и полу за 2002. и 2011. годину

	ГО Палилула	
	2002	2011
По Попису		
Укупно	59.964	62.928
Мушко		

-свега	29.320	30.708
-неожењен	8.028	9.576
-ожењен	19.140	18.307
-удовац	1.235	1.524
-разведен	811	1139
-непознато	106	162
Женско		
-свега	30.644	32.220
-неудата	6.036	7.372
-удата	19.304	18.470
-удовица	3.845	4.452
-разведена	1.379	1.828
-непознато	80	98

1)Извор - Републички завод за статистику Србије

Из табеле 4 видимо да између два пописа имамо негативне трендове који се тичу брачног статуса како и код мушкараца тако и код жена, с тим да ове податке морамо да посматрамо са резервом јер је дошло до благог пораста укупног броја становника како и жена тако и мушкараца. Што се тиче брачног стања у периоду између два пописа имао повећање броја неожењених мушкара и неодатих жена 2011. године у односу на 2002. годину. Што се тиче удатих и ожењених овде имамо пад, тако да имамо и мање удатих жена и мање ожењених мушкараца 2011. године него 2002. године. Имамо и повећани број удоваца и удовица а расте и број развода, на територији Градске општине Палилула, 2011. године у односу на 2002. годину.

Табела 5 - Породице према типу и броју чланова, по Попису 2011.

	Укупно	Тип породице					
		брачни пар без деце	ванбрачни пар без деце	брачни пар са децом	ванбрачни пар са децом	мајка са децом	отац са децом
Палилула							
Број породица	22315	6092	391	11779	513	2778	762
Број чланова	65797	12184	782	42620	1992	6456	1763
Градска							

област							
Број породица	16394	4173	328	8668	430	2226	569
Број чланова	48437	8346	656	31253	1685	5187	1310
Остала област							
Број породица	5921	1919	63	3111	83	552	193
Број чланова	17360	3838	126	11367	307	1269	453

1)Извор - Републички завод за статистику Србије

6.2.2. Образовање

Табела 6 - Становништво старо 15 и више година према полу и школској спреми по Попису из 2002.године

	пол	укупно	без школске спреме	1-3 разреда основне школе	4-7 разреда основне школе	основно образовање
ГО Палилула	свега	59.964	2.724	566	5.273	12.578
	жене	30.644	1.978	426	3.660	7.429

	пол	средње образовање	више образовање	високо образовање	непознато
ГО Палилула	свега	26.979	2.941	4.449	4.454
	жене	12.292	1.162	1.852	1.845

Као што можемо видети из табеле 6, према попису из 2002. године, жене преовладавају у нижим образовним категоријама, тако да имамо већи број жена без школске спреме у односу на мушкарце, већи број жена од 1 до 3 разреда основне школе, као и од 4 до 7 разреда основне школе. Жене имају већи бројчани удео у основношколском образовању у односу на мушкарце, што је случај и средњошколским образовањем с тим да се у овој групи та разлика благо смањује. Смањење односа мушкараца и жена према степену образовања се даље изједначава како се крећемо ка вишим степенима образовања тако да је најмања разлика у односу мушкараца и жена у завршеном високом образовању. Ово може да има и везе са друштвеним положајем јер је познато да је становништво Градске општине Палилула једно од најсиромашнијих у нашој земљи.

Табела 7 - Становништво старије од 15 година, према полу, школској спреми и писмености према попису из 2011.год.

По Попису 2011.	ГО Палилула
------------------------	--------------------

Пол	укупно	мушко	женско
Укупно	62.928	30.708	32.220
Без школске спреме	1.255	299	956
Непотпуно основно образовање	3.847	1.018	2.829
Основно образовање	10.117	4.124	5.993
Средње образовање			
- свега	35.455	18.762	16.693
- гимназија	3.738	1.418	2.320
Средње стручне школе у трајању			
- краћем од 4 године	11.988	7.205	4.783
- 4 године	18.951	9.450	9.501
- специјализација после средњег образовања	778	689	89
Више образовање	4.379	2.472	1.907
Високо образовање	7.636	3.899	3.737
Непознато	239	134	105

1)Извор - Републички завод за статистику Србије

Са аспекта образовања жене на територији Градске општине Палилула су мање образоване у односу на мушкараце нарочито у погледу неписмености. Док са повећањем степена образовања учешће жена у погледу образованости се повећава да би се скоро изједначиле са мушкарцима у погледу високог образовања.

У табели 7 имамо податке из пописа 2011. године у коме имамо сличан тренд као и 2002. године, с тим да је дошло до повећања броја жена без школске спреме у односу на мушкарце, али је укупно гледано дошло до смањења и броја жена и броја мушкараца без образовања скоро за 50%. Исти случај је и са непотпуним образовањем и завршеном основном школом. Што се тиче средњешколског образовања овде је дошло до благе промене па су се жене приближиле мушкарцима у погледу завршене средње школе, тако да чак имамо већи број жена које су завршиле гимназију него мушкарци, као и већи број жена које су завршиле четворогодишње средње образовање, док су мушкарци у многим већем броју него жене завршили средњу школу у трајању од три године. Примећујемо приближно исти број жена и мушкараца са вишим образовањем, док је овај број скоро једнак што се тиче високог образовања што донегде осликава и бројчани однос мушкараца и жена у општој популацији. Између два пописа видимо и да је дошло до смене генерација, односно да млађе генерације већ скоро приближно једнако похађају школу и имају исто учешће у погледу степена образовања.

6.2.3. Економски положај

Што се тиче економске активности скоро половина жена од укупног броја становника обавља занимање односно 45,83%, док је нешто већи проценат незапослених жена у односу на мушкарце и износи 47,21%.

Табела 8 - Становништво према економској активности и полу у Градској општини Палилула, по Попису из 2011. године

Редни број	Укупно	Економски активни				
		Свега	Обављају занимање	Незапослени		
				Свега	Некада радили	Траже први посао
Укупно	73.801	32.589	21.661	10.928	6.745	4.183
Мушко	36.410	20.653	11.884	5.769	3.705	2.064
Женско	37.391	14.936	9.777	5.159	3.040	2.119

По Попису 2011.		ГО Палилула	
		укупно	женско
Укупно		73.801	37.391
Економски активни			
- свега		32.589	14.936
- обављају занимање		21.661	9.777
Незапослени			
	- свега	10.928	5.159
	- некада радили	6.745	3.040
	- траже први посао	4.183	2.119
Економски неактивни			
	- свега	41.212	22.455
	- деца млађа од 15 година	10.873	5.171
	- пензионери	15.655	8.137
	- лица са приходима од имовине	161	38

- ученици, студенти (15 и више година)	6.681	3.568
- лица која обављају само кућне послове у свом дому	4.506	4.131
- остало	3.336	1.410

1)Извор - Републички завод за статистику Србије

Из табеле 8 видимо да је скоро 40% од укупног броја жена на територији Градске општине Палилула економски активно а од тог броја 65,5% обавља занимање. 13,8% жена је незапослено од укупног броја од чега је скоро 59% некада имало посао. 60% жена је економски неактивно од чега су 23% деца млађа од 15 година, 15,8 % су ученице или студенткиње а 36% су пензионерке а 18,3% су лица која само обављају занимање у свом домаћинству. Из ових података можемо да закључимо да је скоро половина жена економски активно 2010. године, с тим да већи део жена су или пензионерке или ученице и студенткиње. Тако да можемо да закључимо да су жене на територији Градске општине Палилула економски осигуране.

Табела 9 - Становништво према економској активности у 2002. години

По Попису 2002.	ГО Палилула
Укупно	72.165
Активно становништво:	
-свега	32.855
-обавља занимање	23.705
Лица с личним приходом	13.479
Издржавано становништво	25.696
Лица на раду/боравку у иностранству до 1. год.	
-свега	135
-на раду	96
Пољопривредно становништво:	
-свега	1.253
-женско	646
Активно пољопривредно становништво:	
-свега	766
-женско	352
Индивидуални пољопривредници:	704

-женско	327
Издржавано пољопр.становништво:	
-свега	487
-женско	294
од тога:	
-домаћице	69
-деца предшколског узраста	78
-ученици основних школа	94
-ученици средњих школа	38
-студенти	18
-остало	190

1)Извор - Републички завод за статистику Србије

Из табеле 9 можемо да видимо податке из 2002. године који су што се тиче економске активности слични подацима из 2011. године. Оно што овде примећујемо је да што се тиче учешћа жена у пољопривредној делатности оне су као и према економској активности равноправне са мушкарцима, тако да је скоро једнак број мушкараца и жена који се баве пољопривредом.

Табела 10 - Економски активно становништво које обавља занимање према полу и занимању по попису из 2011. године у ГО Палилула

Занимање и пол	Укупно	Руководиоци функционери законодавци	Стручњаци и уметници	Инжењери, стручни сарадници, техничари	Административни службеници	Услужна и трговачка занимања
Збирно	21.661	529	3.597	4.406	1.891	4.449
Мушко	11.884	363	1.550	2.076	863	2.091
Женско	9.777	166	2.047	2.330	1.028	2.358

Занимање и пол	Пољопривредници, шумари, рибари и сродни	Занатлије и сродни	Руководиоци машинама и постројењима, монтери и возачи	Једноставна занимања	Војна занимања	Непознато
Збирно	146	2.612	1.860	1.441	572	158
Мушко	96	2.112	1.496	607	533	97
Женско	50	500	364	834	39	61

* подаци Републичког завода за статистику

Табела 10 нам показује занимљиве податке. Можемо да видимо да су мушкарци у благој предности што се тиче обављања занимања, с тим да што се тиче руководећих места и функционерских места већи је број мушкараца него жена. Тако да 31,4% жена се налази на руководећим местима и на функцијама. Што се тиче односа стручњака и

уметника ту имамо већи проценат жена тако да 56,9% жена које обављају ово занимање у односу на укупан број у оквиру овог занимања, такође имамо и благо већи број жена које су стручњаци и инжењери у односу на мушкарце, као и већи број жена које су административни радници и службеници. И у услужној делатности и трговачким занимањима имамо благо већи број жена него мушкараца. Међутим, када се ради о пољопривредницима, занатлијама, руковоцима машина, монтерима и возачима ту имамо знатно већи удео мушкараца него жена као и у војним занимањима.

6.2.4. Запосленост и незапосленост

Табела 11. Запослени ¹⁾, 2011. -Годишњи просек⁻²⁾

	Запослени ³⁾	
	Укупно	од тога жене, %
Град Ниш	61 849	44,3
ГО Палилула	8 969	35,8

¹⁾ Извор података: Републички завод за статистику Србије, Саопштење статистике запослености и зарада ЗП20, број 20 од 30.01.2012.

²⁾ Годишњи просек израчунат је на бази два стања: 31.03. и 30.09.

Из табеле 11 можемо да видимо да је мањи проценат запослених жена у Градској општини Палилула у односу на Град Ниш. Тако у Нишу запослено је 44,3% жена а у Градској општини Палилула је запослено 35,8% жена што је скоро разлика од 10%.

Табела 12 - Запослени по секторима делатности, 2011. - Годишњи просек¹⁾

	Запослени у правним лицима ²⁾				
	Укупно	свега	од тога: жене	Приватни предузетници (лица која самостално обављају делатност) и запослени код њих ¹⁾	
				свега	од тога: жене
Град Ниш	61 849	52 078	23 355	15,8	6,5
ГО Палилула	8 969	6 747	2 370	24,8	9,4

¹⁾ Годишњи просек израчунат је на бази два стања: 31.03. и 30.09.

²⁾ Обухваћени су запослени у привредним друштвима, задругама, установама, организацијама и малим привредним друштвима (до 50 запослених) који нису обухваћени редовним полугодишњим истраживањима, а који су добијени оценом из анкете за допуну полугодишњег истраживања о запосленима.

Подаци из табеле 12 приказују исто стање као и у табели 10 што се тиче броја запослених жена на територији града и територији општине Палилула с тим да примећујемо да је у Градској општини Палилула већи број жена које су приватни предузетници тако да на територији Палилуле је 9,4% жена које су приватни предузетници док је у граду Нишу тај проценат 6,5%.

Табела 13 - Незапослена лица ¹⁾ (стање 31.12.2011.)

	Укупно	Жене	
		свега	%
Град Ниш	35 493	18 060	50,9
ГО Палилула	10 555	5 212	49,4

¹⁾ Извор података: Национална служба за запошљавање.

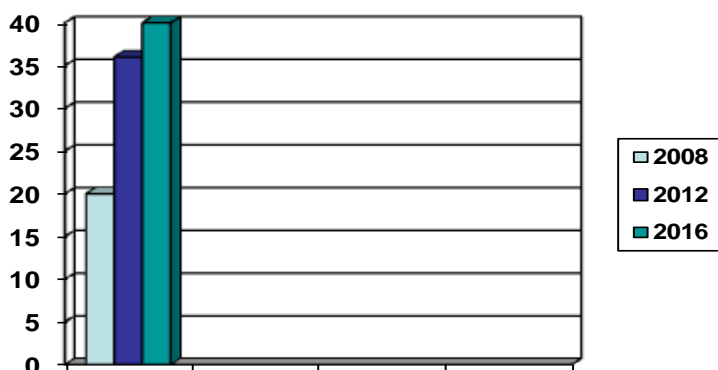
²⁾ Полуквалификовани (приучени) и неквалификовани са нижом стручном спремом.

Што се тиче незапослених жена као што можемо видети из табеле 13 скоро је исти проценат и у Граду Нишу и у Градској општини Палилула око 50%.

6.3. ОДЛУЧИВАЊЕ

Што се тиче учешћа жена у власти у Градској општини Палилула можемо констатовати да постоји тренд све већег партиципирања жена. Тренутно је председница Скупштине ГО Палилула жена, као и секретар Скупштине, а такође и начелница Општинске Управе. У Скупштини Градске општине Палилула можемо да приметимо пораст броја жена одборница током изборних циклуса. Тако 2008. године је било 5 жена одборница, од 25 одборника колико чини састав Скупштине ГО Палилула, што представља 20% од укупног броја одборника; 2012. године је било 9 жена што представља 36%; док од 2016. године Скупштину Градске општине Палилула чини 10 жена одборница што представља 40% од укупног броја, што је скоро половина од укупног броја одборника. Градска општина Палилула основала је женску одборничку мрежу Скупштине ГО Палилула коју чине одборнице Скупштине у актуелном сазиву. Женска одборничка мрежа делује ради остваривања циљева која су гарант скупштинске демократије, владавине права и поштовање основних људски слобода и права, а све у циљу ефикаснијег решавања женских питања у локалној Скупштини. Као радно тело Градске општине Палилула функционише и Комисија за родну равноправност и једнаке могућности.

Графикон 1 - Учешће жена у Скупштини ГО Палилула (у %)



Табела 14 - Одборници скупштина градских општина града ниша, према полу

	2008 године			2012 године			2016 године		
	укупно	жене	%	укупно	жене	%	укупно	жене	%

			жена			жена			жена
ГО Палилула	25	5	20	25	9	36	25	10	40
ГО Медијана	27	6	22,2	27	9	33,3	27	10	37,0
ГО Црвени Крст	21	5	23,8	21	6	28,6	21	5	23,8
ГО Пантелеј	23	5	21,7	23	11	47,8	23	7	30,4
ГО Нишка Бања	19	3	15,8	19	6	31,6	19	8	42,1

7. НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ

У Србији као веома патријалханој средини, а нарочито на југоистоку Србије, насиље у породици је деценијама скривано и представљало је својеврстан табу или још горе, нешто што се подразумева. Међутим, у протеклих неколико година законском регулативом и јавним кампањама жртве насиља су охрабрене да овај вид насиља пријављују, тако је дошло до великог повећања пријава насиља у породици. Поражавајући податак је да су две од три жене у Србији биле жртве неког облика насиља, као и подаци о драстичном повећању пријава за насиље у породици у претходне 4 године, где је према подацима Републичког завода за статистику у 2016. години било 7.244 пријава, а у 2013. 3.782 пријава, што је повећање од скоро 92%. Посебно забрињавајући податак је да је у Србији, од почетка године у породично - партнерском насиљу у 2016. години убијено 30 жена, а 327 у последњих 10 година.

Табела 15 - Пријављена пунолетна лица за насиље у породици – Република Србија

	2013	2014	2015	2016
Укупно	3.782	3.642	5.040	7.244
Одбачена пријава	1.687	2.296		4.663
Прекинута истрага	1	0	3	1
Обустављена истрага	68	37	52	47
Поднета оптужница – оптужни предлог	2.026	1.309	1.837	2.533
Жене	361	347	478	820
Процент жена у односу на укупно пријављене	9,54%	9,52%	9,48%	11,31%

Извор: РСЗ Србије

Табела 16 - Пријављена пунолетна лица према кривичном делу, 2016.

Кривична дела	Република Србија	Регион Јужне и Источне Србије
Против брака и породице	10.190	3.921
Ванбрачна заједница са малолетником	112	42
Одузимање малолетног лица	303	98
Промена породичног стања	13	3
Запуштање и злостављање малолетног лица	114	41
Насиље у породици	7.244	3.139
Недавање издржавања	2.395	596
Кршење породичних обавеза	8	2
Родоскрвљење	1	/

Извор података: Републички завод за статистику

Табела 17 - Осуђена пунолетна лица према кривичном делу и изреченим кривичним санкцијама, 2016 за Републику Србију

Кривична дела	Укупно	Затвор	Новчана казна	Условна осуда	Кућни затвор	Ослобођено од казне
Против брака и породице	3766	880	73	2622	128	19
Ванбрачна заједница са малолетником	42	7	1	30	/	/
Одузимање малолетног лица	56	7	4	40	/	4
Запуштање и злостављање малолетног лица	35	7	/	27	/	1
Насиље у породици	2065	620	17	1301	102	1
Недавање	1563	236	51	1222	26	8

издржавања						
Кршење породичних обавеза	4	2	/	2	/	/

Извор података: Републички завод за статистику

Табела 18 - Оптужена и осуђена пунолетна лица, према кривичном делу против брака и породице у 2016. години у Републици Србији

Кривично дело	2016
Оптужени	4.230
Осуђени	3.766

Извор података: Републички завод за статистику

Табела 19 - Малолетници према кривичном делу, полу и изреченим кривичним санкцијама, 2016. Република Србија

Кривично дело	укупно	жене	малолетнички затвор	раније осуђивани
Против полне слободе	29	/	1	4
Насилје у породици	46	9	/	7

Извор података: Републички завод за статистику

8 ИСТРАЖИВАЊЕ О СТАВОВИМА ГРАЂАНА ОПШТИНЕ ПАЛИЛУЛА О РОДНОЈ РАВНОПРАВНОСТИ

У спровођењу мера за постизање родне равноправности, према неким показатељима, Србија заостаје не само за развијенијим земљама, већ и за земљама у региону (Завод за статистику Републике Србије, 2008; 2006). Једна од најзначајнијих последица овакве политике јесте та да на почетку новог миленијума Србија не располаже у потпуности свим својим људским ресурсима, јер највећи део женске популације не улаже свој максимални потенцијал у друштвене токове. Штавише, ово неће бити омогућено ни генерацијама које долазе. Стога, да би се положај жена у нашем савременом друштву променио и ускладио са новим схватањем друштвених улога и економским потенцијалима, потребна су пре свега темељна научна истраживања која ће дати исцрпан преглед стања у свим значајним сегментима друштва, а затим понудити препоруке и правце могућих промена.

За потребе израде Стратегије о родној равноправности, ГО Палилула је одлучила да спроведе истраживање ставовима о родној равноправности грађана који живе на територији општине. Овакво истраживање би служило двема мерама. Прво, помаже да се јасно утврде области деловања које би Стратегија обухватила, а друго, може послужити као полазна база података за даље проучавање проблема родне равноправности. Предмет ове студије представља испитивање ставова према родним улогама и родној равноправности на подручју ГО Палилула Ниш. Ставови према питањима рода и родне равноправности класификована су у неколико тематских области према различитим социјалним улогама везаним за професију, породицу, партнерске односе и учешће у јавној сфери и родним карактеристикама.

Обухваћене су следеће тематске области:

- 1. Професионалне улоге у односу на мотивацију, способности, успешност у послу и однос према каријери*
- 2. Породичне улоге и обавезе, укључујући родитељство, обављање кућних послова, материјално обезбеђење породице и односи према широј породици.*
- 3. Партнерске улоге и односи, што обухвата и питања моћи, иницијативе, заштите и неге.*
- 4. Јавна сфера*
- 5. Преференција родних карактеристика која се односе на изглед, способности, црте личности и понашање.*

Што се тиче заступљености становника у односу на област становања, структура испитаника је представљена у следећој табели:

Табела 20 - Заступљености становника у односу на област становања

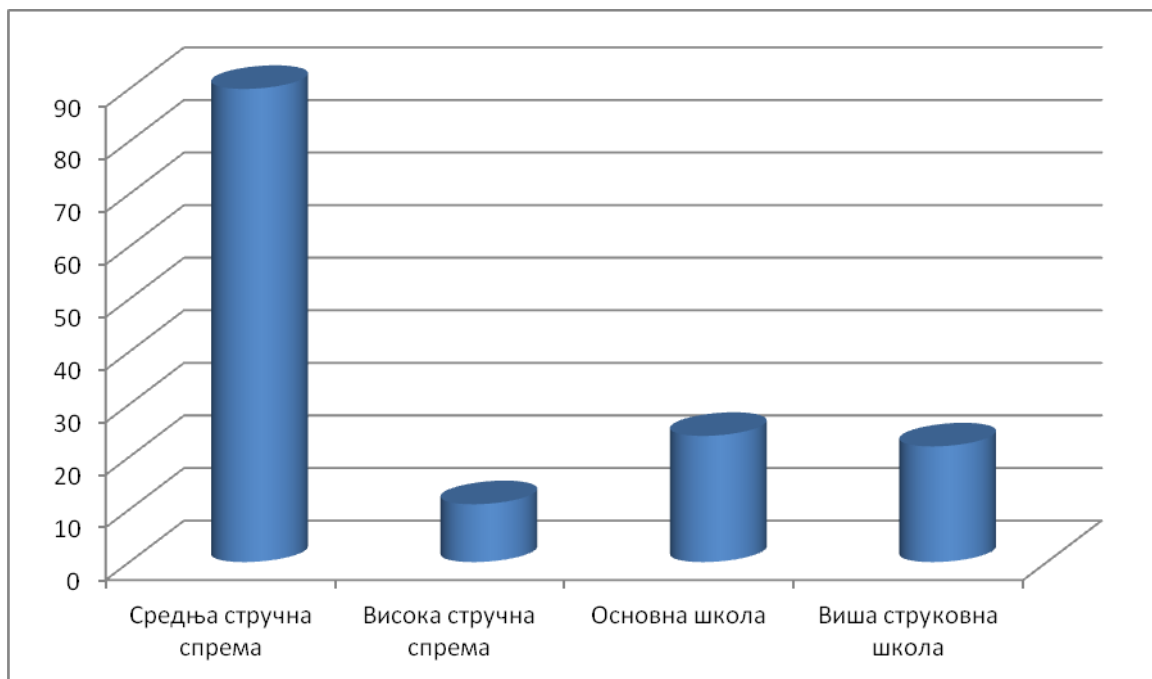
Градска средина	105
Рурална средина	42
Укупно анкетираних	147

Број испитаника са градске и руралне средина приближно процентуално одговара укупном броју становника.

Табела 21 - броја жена и мушкараца испитаника

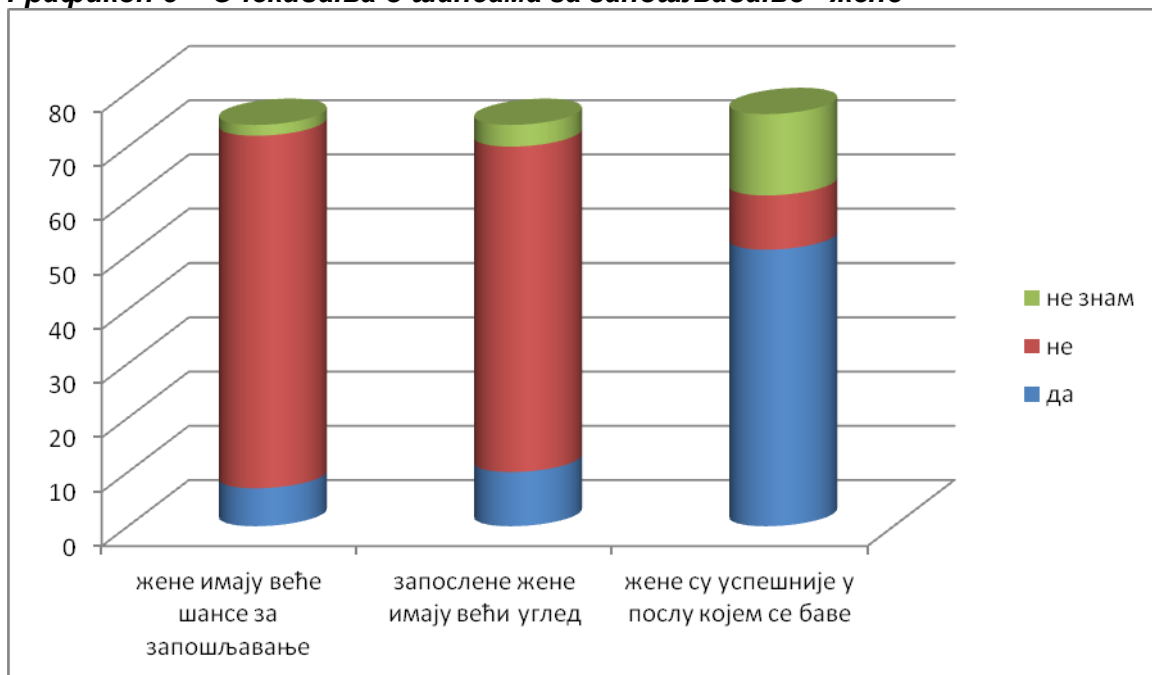
Жене	74
Мушкарци	73
Укупно	147

Графикон 2 - Испитаници по образовању



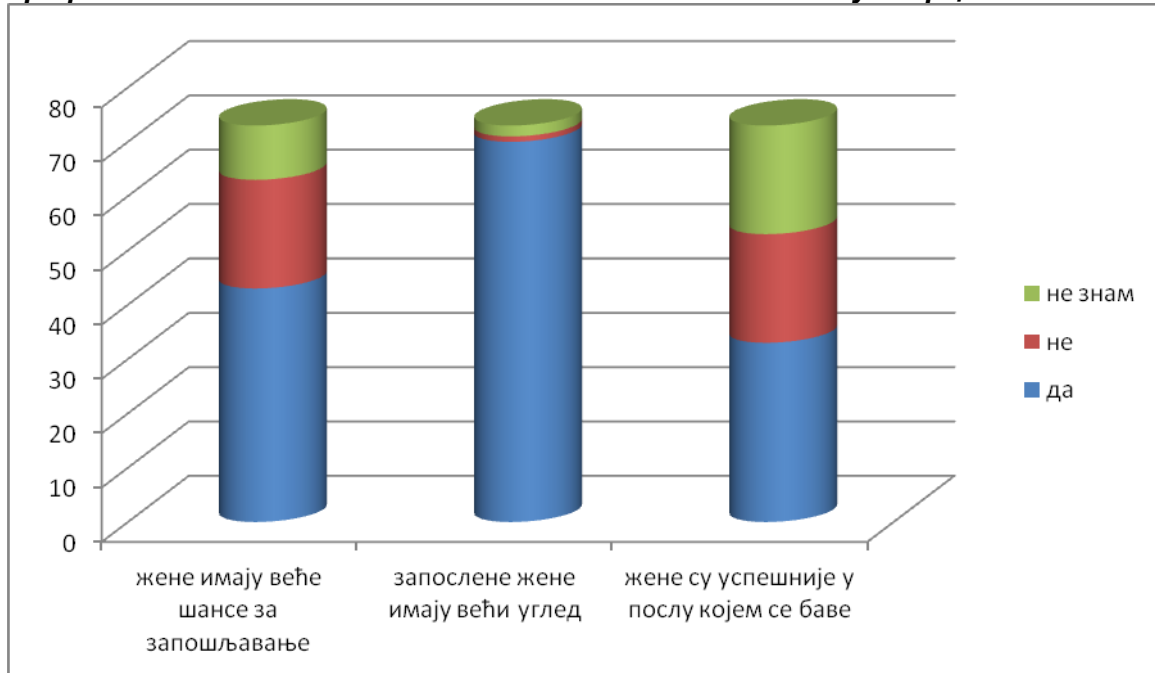
Старосна структура је релативно заступљена у складу са статистичким подацима просечне старости становника ГО Палилула-Ниш, и углавном доминирају испитаници старости између 30 и 55 година. С обзиром на просечну старост, родни стереотипи се повећавају како се и повећава старосна структура. Такође, судећи по полној структури испитаника, већина женских испитаника има очекивани став да жене имају мање шансе за запошљавање, мањи углед, с тим да су успешније у послу у којем се баве, о чему говори и следећи графикони.

Графикон 3 – Очекивања о шансама за запошљавање - жене



Када говоримо о испитаницима мушког пола, резултати су представљени у следећем графикону

Графикон 3 – Очекивања о шансама за запошљавање - мушкарци



Табеле и графикони потврђују родне стереотипе у односу на мушке и женске испитанике, где се перцепција успешности у послу другачије перципира у односу на пол. Нема битних одступања у односу на испитанике са урбаног и руралног дела општине.

Једно од уобичајених тема када су у питању односи полова је ко има више способности

за коју делатност. Не упуштајући се у теоријску расправу о односи биолошких и културолошких

фактора у развоју и обликовању одређених капацитета, интересовала су нас само уверења грађана о овој врсти родних разлика. У већини добијених одговора, преовлађује очекивани став да мушкарци сматрају да су они способнији док жене сматрају да оне имају више способности, али ставови мушкараца више одступају од одговора који би изражавао једнаке способности, док су жене ближе ставу да имају приближно исте способности за нека занимања. Даља анализа резултата би сигурно показала интересантне разлике зависно од врсте професије, али ћемо се у овом раду задржати само на нивоу глобалних полних разлика.

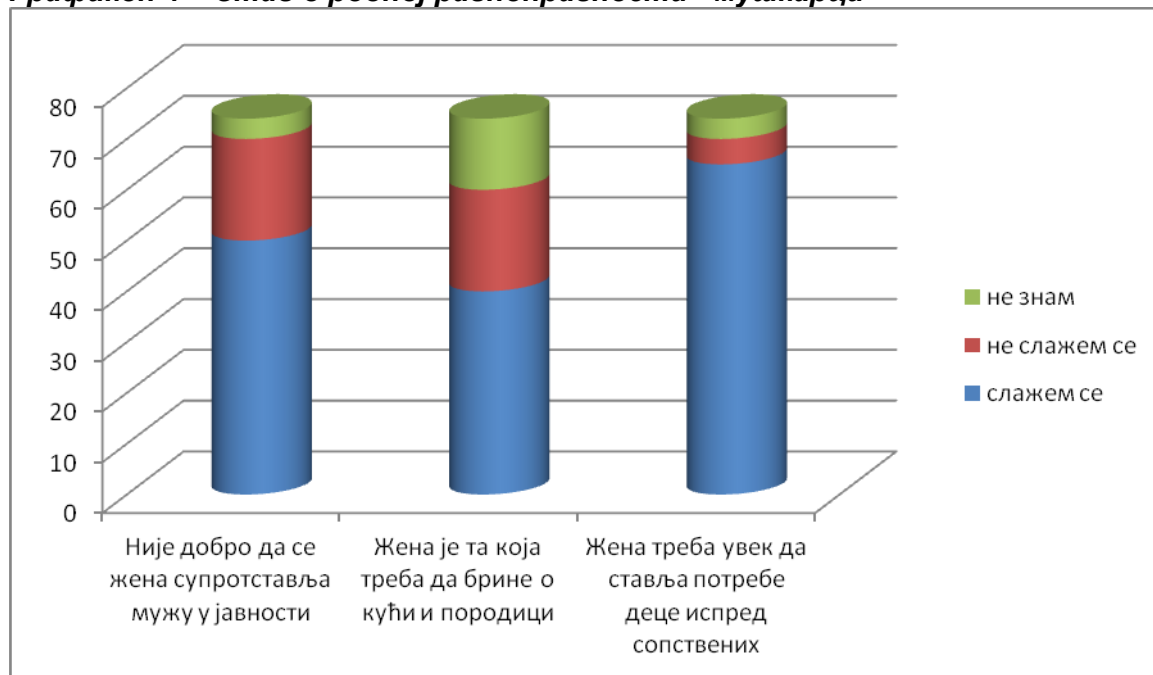
У следећем пасусу представимо табеле о ставовима према родним улогама у породици. Може се запазити тренд да се становнштво у руралном делу Градске општине Палилула-Ниш, више придржава патријархалног модела, по коме је жена стављена у подређен положај у односу на мушкарца. Такође, по старосној структури, може се запазити тренд да код млађих и образованијих испитаника патријархални модел не игра велику улогу. Такође, чињеница да ли су испитаници запослени или не има улогу у формирању ставова о родној равноправности. Већина запослених испитаника (67%) оба пола има знатно коректнија схватања о равноправности полова, него оних који су незапослени или пензионери. Овај проценат, међутим, не игра улогу уколико се ради о запосленима који се баве пољопривредом, претежно због установљених традиционалних родних улога у руралним срединама.

Табела 22 – Родне улоге у породици

Жена је та која треба да брине о кући и породици	Слажем се	Не слажем се
Градско становништво	30%	70%
Рурално становништво	45%	55%

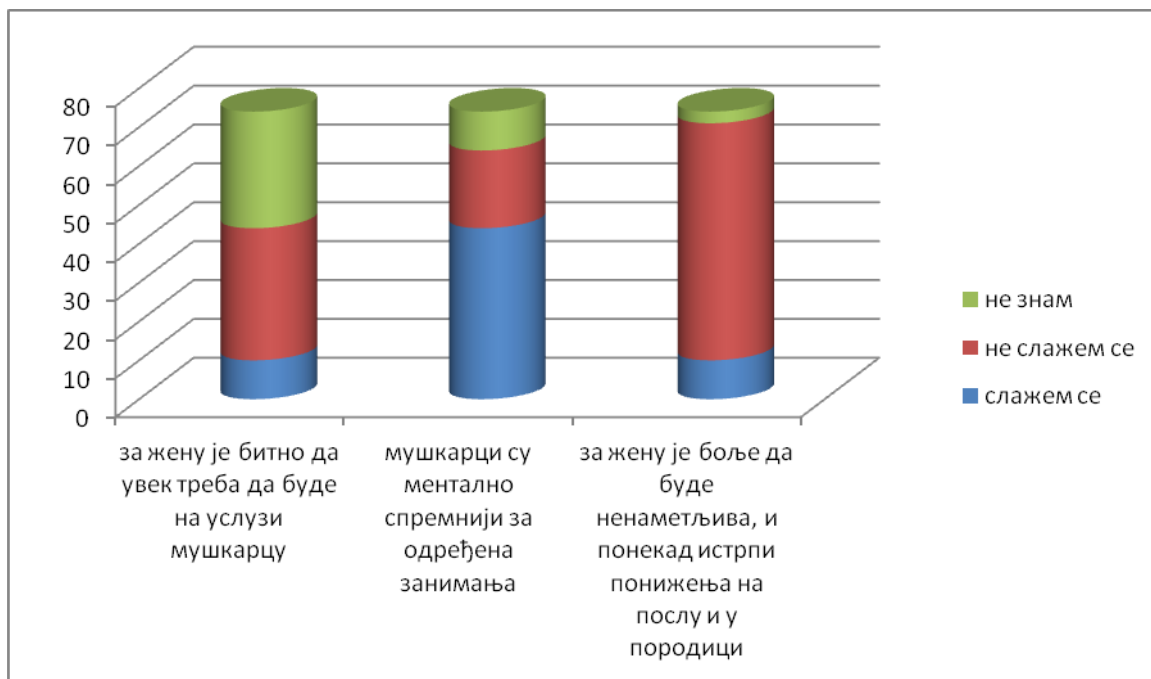
Следећи графикон говори о ставу мушких испитаника о неким питањима из упитника који се тичу родне равноправности:

Графикон 4 – Став о родној равноправности - мушкарци



Занимљиво је да мушки испитаници имају пуно блажи став када се питања односе на традиционалне родне улоге, што показује и следећи графикон:

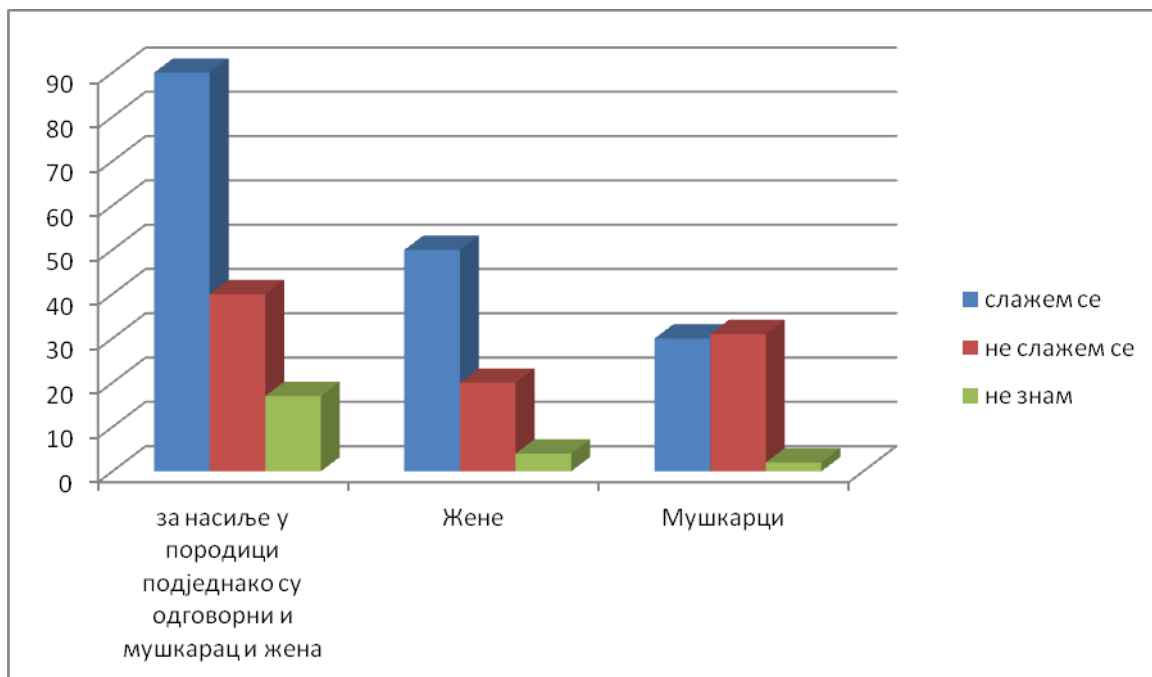
Графикон 5 – Традиционалне родне улоге - мушкарци



Оба пола изражавају претежно неслагање са већином ставова који фаворизују или девалвирају један пол у односу на други. У целини, они сматрају да су оба пола могу бити подједнако успешна у бризи и нези других чланова и равноправно бити укључени у кућне послове и професионалну делатност и доприносити породичним финансијама. Значајне разлике се појављују код ставова да отац треба да буде већи ауторитет за породицу од мајке и да првенствено мушкарац треба да материјално обезбеди своју породицу, што су ставови које у значајно мањој мери подржавају грађани мушког пола него грађанке. Такође, грађани се значајно више слажу са тврдњом да мушкарац треба подједнако да учествује у обављању кућних послова него грађанке.

Интересантно је да се са ставом да жене треба да стављају потребе других чланова породице испред личних, не слажу оба пола, али грађанке у значајно мањој мери. Значајна разлика се појављује у вези са тврдњом да су за партнерско насиље су подједнако одговорна оба партнера, где су више жене склоне да прихвате једнаку одговорност за партнерско насиље, са чим се мушкарци не слажу. Жене, за разлику од мушкараца, сматрају да за жену треба да буде важније како изгледа него за мушкараца. Генерално, испитаници не заузимају ставове који одражавају родне стереотипе, с тим што се жене у већој мери конформирају са тим ставовима него мушкарци.

Графикон 6 – Одговорност о насиљу у породици према половима



О информацијама које се тичу родне равноправности испитаници потврђују тезу, у складу са раније датим одговорима, да не поседују довољно знања о томе. С обзиром да се уптник није бавио детаљима о информисаности родне равноправности, ова база података може послужити за нека даља истраживања.

Оно што може означавати и друштвено прихватљив одговор, као и могућу свест о родној равноправности, јесте одговор на питање о једнаким правима, који можемо видети у следећој табели:

Графикон 7 – Једнакост полова



9.1. ЗАКЉУЧАК ИСТРАЖИВАЊА

Из анализе ставова према родној равноправности становника Градске општине Палилула-Ниш може се извући релативно охрабрујући закључак о перцепцији већег броја становника у погледу родне равноправности на готово свим нивоима образовања, с обзиром да оба пола изражавају претежно неслагање са већином ставова који фаворизују или девалвирају један пол у односу на други. Такође, и жене и мушкарци немају превише изражене стереотипе (али се мора узети у обзир да се ради о малом броју испитаника популације), нити супротне ставове, већ само мање или више изражене, али исто оријентисане. Ставови према могућностима жена за напредовање указују да се у популацији друштвено окружење перципира као подстицајније за подједнако напредовање мушкараца и жена у каријери, мада је наравно могуће да је овакав став последица досадашњег животног искуства које се углавном односи на школовање, где се још се не праве и не појављују разлике у постигнућу (или су чак оне често у корист женског дела популације). Додатну анализу захтева то што мушкарци наизглед више подржавају родну равноправност од жена. Ово се може објаснити на више начина: да је реч само о декларативном изјашњавању мушкараца које је олакшано тиме што су жене њихове генерације склоније да прихвате традиционалне улоге или, можда је реч о томе да је женама теже да одустану од традиционалних родних улога из укорењеног осећања кривице или избегавања спољне осуде уколико одступе од тих улога. У сваком случају, испитаници и испитанице не заузимају ставове који грубо одражавају родне стереотипе, с тим што се испитанице у већој мери конформирају са тим ставовима него испитаници, јер се у резултатима истраживања суочавамо са дискретно израженијим стереотипним ставовима о родним разликама код жена у односу на мушкараце. У складу с тим, у истраживању ставова о не/пожељним карактеристикама (тј. родним улогама) мушкараца и жена било је много лакше опредељивати се за мушке карактеристике, односно родне улоге што говори о значајнијим колебањима у структурирању женског идентитета, односно женских родних улога.

9. РЕЧНИК ПОЈМОВА

Пол (енгл. Sex) је друштвено условљена медицинска и законска класификација биолошких карактеристика која дели особе на само две категорије и то првенствено на основу спољашњих полних органа ("женски" и "мушки")

Род (енгл. Gender) је индивидуални конструкт сопственог идентитета/изражавања који потврђује, негира и/или надилази друштвено задане и формиране полне и родне улоге "мушкараца" и "жена" као и целу бинарну основу "мушког" и "женског".

Родно сензитиван језик

Према Декларацији о људским правима (1948) није дозвољен било који облик дискриминације у друштву, а језик би требало да сигнализира настојање друштва да отклони облике дискриминације (према расној, етничкој, полној, старосној, родној или сексуалној и свакој другој припадности). Током педесет година постојања Декларације

донете су разичите препоруке за појединачне облике дискриминације, па је овај документ данас делатан у различитим облицима у свету, што се види и код нас у законодавној пракси. Захтеви су из Декларације у знатној мери већ utkани у многе научне дисциплине, па тако у домену истраживања језика постоји посебна дисциплина која се бави питањима језичких људских права и родно осетљивим језиком.

Током последње две деценије знатно је појачана активност на овом послу појединки и појединаца у науци о језику, заједно са удружењима грађана, у настојању да се у службеној и вајној употреби нормирају облици родно осетљивог језика.

Родно осетљив језик је потребно увести у укупну језичку продукцију: израду речника и граматика, затим уџбеничку праксу и уопште у дискурс у образовним институцијама, подједнако колико и у законодавну праксу и новинарску. Предлог је да се, не само у текстовима у медијима, него и у текстове закона и других прописа, као и у јавној администрацији и образовању уведе терминологија која је у складу са принципима равноправности полова, са употребом назива занимања и титула у женском роду за особе женског пола.

- 1: Следити основно правило за грађење реченице у српском језику: субјекат и предикат се морају се слагати у роду, броју и лицу.
- 2: Употребљавати доследно форму женског рода за занимања и титуле жена свуда где је то могуће.
- 3: Одабрати из постојећег инвентара ону језичку форму која најбоље одговара вашој интуицији за језик: за занимања и титула које могу имати више суфикса.
- 4: Одвикнути се од неких устаљених израза којима се вређују неке групе грађана и грађанки.
- 5: Користити паралелне форме у реченици ако се препорука односи и на мушкарце и на жене.
- 6: Користи креативно разне форме родно осетљивог језика приликом обликовања текста.
- 7: Писати титуле и занимања жена у пуном облику, а избегавати писање скраћеница уз лично име и презиме.
- 8: Наводити пуну идентификацију за сваку особу посебно уколико саопштавате о (брачном) пару.
- 9: Применити правила родно осетљивог језика у преводу на српски језик из неког страног језика.
- 10: Предложена упутства ваља применити у текстовима (упитника, анкета, формулара, затим конкурса и огласа).
- 11: Избегавати употребу етикете за ословљавање или идентификовање женске особе према брачном статусу.
- 12: Избегавати примере (нарочито у уџбеничкој литератури) у којима су мушкарац и жена у стереотипним улогама (на пример, за супротне реченице у граматизи).

Родно буџетирање је релативно нов метод који се користи у процесу залагања за родну равноправност, транспарентност и ефикасност у јавним трошковима. ГБТ (gender budget) је најефикаснији када се користи у пратнерству између чланова парламента, локалних скупштина, невладиних организација, посебно женских медија. Родно буџетирање као метод води успостављању родно осетљивог буџета или једноставно родног буџета. Родно буџетирање има за циљ да осигура укључивање жена и мушкараца, њихових специфичних интереса и потреба у процесу одлучивања о буџету као и да сама алокација средстава у буџету води смањењу родних неједнакости на краћи и дужи рок. Новац у буџету припада свим грађанима и грађанкама, али посто у патријархалном окружењу о његовој употреби одлучују искључиво мушкарци, он по

правилу не задовољава специфичне потреб жена нити уважава њихове приторитете. Тешко би се на пример, могло претпоставити да жене у већини случајева давале приоритет наоружању у односу на школе и болнице. Такође, родно буџетирање има за циљ и да смањује родне неједнакости у самом генерисању прихода за буџет. То конкретно значи да би пореска политика требало да умањује неједнакости, а не да их повећава.

Унапређивање положаја жена у друштву и развој принципа родне равноправности у свим сферама јавног и приватног живота представља развојно питање и осликава степен интегрисања цивилизацијских тековина и европских вредности у демократском друштву. - Родна равноправност је у интересу свих жена и мушкараца, као и друштва у целини, и рад на умањивању разлика у доступности ресурсима, приступу местима одлучивања, као и рад на успостављању родног баланса у сфери јавног и приватног живота захтева напоре свих активних друштвених актера, почевши од локалне заједнице, преко организација цивилног друштва, институционалних механизма за родну равноправност, политичких партија, социјалних партнера и институција државног система. - Институционални механизми за родну равноправност на нивоу локалне самоуправе представљају значајне актере за унапређивање положаја жена кроз циљане активности и стратегије које препознају специфичне потребе локалне заједнице. Такође, такви механизми имају посебан значај при умрежавању са другим локалним актерима активним на овом пољу, као нпр. организације цивилног друштва, и у стварању погодног амбијента за синергично деловање институција и невладиних актера у области родне равноправности. Институционални механизми на локалном нивоу имају важну улогу и у спровођењу стратегија и политика дефинисаних на централном, националном нивоу, чинећи да имплементација тих политика узима у обзир и поштује контекст и специфичности локалне заједнице. Стога се препоручује подстицање оснивања и оснаживања институционалних механизма за родну равноправност на локалном нивоу у циљу валоризације капацитета и ресурса на локалу (локална самоуправа, организације цивилног друштва), промоције њиховог синергичног деловања у области родне равноправности и спровођења приоритета дефинисаних Националном стратегијом/политиком деловања кроз призму потреба локалне заједнице.

Родна перспектива (gender mainstreaming енгл.)

Стратегија која укључује перспективу родне равноправности у свеобласти политика и активности, као и на свим нивоима доношења одлука, планирања и спровођења активности у овим областима. Гендер маинстреаминг је (ре)организација, побољшање, развој и вредновање процеса у политици, тако да је родна перспектива укључена у све политике на свим нивоима и свим фазама, а од стране актера који су иначе укључени у креирање политика. (преузето из: Gender mainstreaming - Conceptual framework, methodology and presentation of good practices, Final report of activities of the Group of Specialists on Mainstreaming)

Систематско укључивање специфичног положаја, приоритета и потреба жена и мушкараца у сваку политику са циљем унапређења равноправности међу женама и мушкарцима и модификација свих општих политика и мера, посебно у сврхе постизања равноправности, активним и отвореним разматрањем њихових ефеката на одговарајуће ситуације жена и мушкараца приликом њихове примене, надзора и вредновања, у фази планирања. (Саопштење Комисије COM (96) 67 финално од 21/02/96).

Феминизам

Улази у употребу у француском језику почев од 1837. да означи учење које се залаже за ширење права и улоге жена у друштву. Феминизам је теорија и пракса која, полазећи од начела једнаковредности жена и мушкараца, настоји на друштвеним променама са циљем престанка друштвене, политичке и економске дискриминације

жена. Феминизам је друштвени покрет, теорија и лично опредељење који полазе од чињенице да жене у друштву имају неповољан положај који може да се промени системским активностима чињења женских проблема специфичним и видљивим, признатим и адекватно вреднованим, тако што ће се идентификовати насиље над женама и указати на дискриминацију и дефаворизовање жена, као и кроз борбу за остваривање једнаких могућности за жене и мушкарце на сваком месту.

(Речник основних феминистичких појмова, Др Зорица Мршчевић и остали, Београд 1999).

Индивидуална дискриминација је понашање појединих чланова/ица расне/етичке/родне групе са намером да се произведе различита и/или штетна последица на чланове/ице друге расне/етичке/родне групе. (наведено према: Pincus, F. L., "Discrimination Comes in Many Forms: Individual, Institutional, and Structural" in: Adams, M., Blumenfeld, W., Castaneda, R., and others, Readings for Diversity and Social Justice, New York and London: Routledge, 2000, p. 31 - 35.

Институционална дискриминација је политика институција доминантне расне/етичке/родне групе, као и понашање појединаца/ки који контролишу ове институције и примењују њихову политику, са намером да се различито третирају и/или да се произведу штетне последице по припаднике/це других расних/етничких/родних група. (наведено према: Pincus, F. L., "Discrimination Comes in Many Forms: Individual, Institutional, and Structural" in: Adams, M., Blumenfeld, W., Castaneda, R., and others, Readings for Diversity and Social Justice, New York and London: Routledge, 2000, p. 31 - 35.

Структурална дискриминација је политичка институција доминантне расне/етичке/родне или друге групе и понашање појединаца/ки који примењују политику и контролишу институције, који су у намери расно/етнички/родно неутрални, али за резултат имају различит и/или штетан третман мањински расних/етничких/родних других група. О структуралној дискриминацији се може говорити сваки пут када институције имају тзв. неутралну тј. исту политику према свима, не узимајући у обзир разлике које карактеришу припаднике/це одређених мањинских група наведено према: Pincus, F. L., "Discrimination Comes in Many Forms: Individual, Institutional, and Structural" in: Adams, M., Blumenfeld, W., Castaneda, R., and others, Readings for Diversity and Social Justice, New York and London: Routledge, 2000, p. 31 - 35.

Непосредна дискриминација дешава се када је особа лошије третирана од друге особе на основу неког свог својства као што је пол, раса, верска и етничка припадност, сексуална оријентација.

Посредна дискриминација дешава се када привидно неутрална норма, критеријум или пракса онемогућава (на основу пола или неког другог личног својства) да група људи постигне свој пуни друштвени и лични потенцијал, осим у случајевима када је таква пракса објективно оправдана циљем и када су мере предузете за остварење тог циља прикладне и неопходне. (прилагођено из EC Council Directive 2000/43/EC).

Родна анализа је Проучавање разлика у условима, потребама, заступљености, доступности извора и развоја, контроли средстава, моћи одлучивања, итд. између жена и мушкараца, на основу њима приписаних родних улога. (преузето из "100 речи о равноправности: Речник термина о равноправности жена и мушкараца", Први пут објављено као One hundred words for equality: A glossary of terms on equality between women and men od strane Office for Official Publications of the European Communities, European Communities, 1998;

Родна дискриминација Дискриминација према женама јесте свако разликовање, искључивање или ускраћивање које се чини на основу пола, а са последицом или циљем угрожавања или онемогућавања стицања или остваривања, а по основу равноправности мушкараца и жена, људских права и основних слобода у политичкој економској, друштвеној, културној, грађанској или другој сфери.

(Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације према женама Уједињених нација, члан 1 - CEDAW)

Родно засновано насиље је било који облик насиља који се спроводи над особом само због припадности одређеном полу, употребом физичке или психичке силе, укључујући силовање, физичко насиље, сексуално узнемиравање, инцест и педофилију. (преузето из "100 речи о равноправности: Речник термина о равноправности жена и мушкараца)

Родна једнакост је процес који води фер третману жена и мушкараца. Да би се обезбедила праведност, предузимају се одређене мере које могу надокнадити историјску и друштвену неправду која је онемогућила жене и мушкарце да у пуној мери учествују у одређеној активности. Једнакост води ка равноправности. (преузето из Gender Mainstreaming in Practice: A Toolkit, UNDP Bratislava 2007)

Правичан однос на основу рода, који подразумева једнак третман или третман који је различит, али који се сматра еквивалентним у смислу права, бенефиција, обавеза и могућности. (преузето из "100 речи о равноправности: Речник термина о равноправности жена и мушкараца", Први пут објављено као One hundred words for equality: A glossary of terms on equality between women and men od strane Office for Official Publications of the European Communities, European Communities, 1998;

Родна равноправност

Родна равноправност не значи укључивање подједнаког броја жена и мушкараца у све друштвене активности нити њихово третирање на исти начин, већ подразумева укључење женских и мушких интереса и искустава у развојне програме у свим политичким, економским и друштвеним сферама тако да је добробит и за све подједнака, а неједнакост није обновљена (УН, 1997).

На нивоу ЕУ постоје директиве о обавезама у вези са родном равноправношћу а најважније су оне које се тичу у областима запослења, напредовања и образовања на послу, радне услове, социјално осигурање, једнаког третмана жена и мушкараца као самосталних привредника и положаја жена у пољопривреди, заштита трудноће и заштита мајчинства на раду.

Родна равноправност подразумева равноправну видљивост, оснаженост и учешће оба пола у свим сферама јавног и приватног живота. Родна равноправност је супротна родној неравноправности, а не родним разликама и њен циљ је да промовише пуно учешће жена и мушкараца у друштву. Концепт који значи да сва људска бића имају слободу да развијају личне способности и праве изборе без ограничења наметнутих строгим родним улогама; да се различито понашање, жеље и потребе жена и мушкараца у једнакој мери узимају у обзир, вреднују и подржавају. (преузето из "100 речи о равноправности: Речник термина о равноправности жена и мушкараца", Први пут објављено као One hundred words for equality: A glossary of terms on equality between women and men od strane Office for Official Publications of the European Communities, European Communities, 1998;

10. АКЦИОНИ ПЛАН

МЕРЕ

10.1. СТРАТЕШКА ОБЛАСТ: ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ

У сврху систематског унапређивања положаја жена, неопходно је да се на републичком нивоу креирају стратешки и развојни планови у сагласности са домаћим и међународним законодавством које укључује компоненту родне равноправности. У складу са тим и буџети би требало да буду засновани на стратешким и развојним плановима који укључују родне стратегије, јер ће само тако моћи да се мења статус жена и мушкараца и стање друштва. Увођење родног аспекта у буџете од круцијалног је значаја за побољшање положаја жена, јер једино економска независност може довести до постизања квалитативних помака који ће резултирати равнотежом у односима жена и мушкараца. Уколико нису изједначени у условима и могућностима да остваре економску самосталност, све друге мере за унапређење равноправности полова имају много мање изгледа да постигну резултате и побољшања. Наведеном претходе родне анализе које би указале и на конкретне и специфичне потребе крајњих корисника/ца буџета према полу.

Родно буџетирање представља инструмент уродњавања политике у буџетском процесу. Да би нашло своју примену као стратегија ородњавања политика, том процесу предстоји анализа буџета, затим интегрисање полног аспекта на свим нивоима буџетског процеса и реструктурирање расхода и прихода за потребе промовисања равноправности полова. Како су јавни буџети одраз политичких приоритета јасно је да они нису родно неутрални већ им је утицај на мушкарце и жене сасвим различит. Како су потребе мушкараца и жена различите тако их је потребно прецизно и идентификовати. Буџети одражавају неуједначену расподелу моћи унутар друштва у облику економских диспаратитета, различитих животних услова и прописаних друштвених улога с обзиром на полну припадност. Циљ актера у спровођењу родно буџетских иницијатива јесте управо такав да различити утицаји постану видљиви, а да сам буџет постане инструмент којим ће се афирмисати равноправност полова.

Реализацијом стратегије родног буџетирања чврсто ће бити утемељена побољшања у сфери равноправности полова. Јер, овај вид алокације средстава омогућава укључивање бенефиција најугроженијим групама грађана/ки у буџетске трошкове. Тиме се постиже ефикасност у расподели јавних средстава. Анализом расподеле као и праћењем повратних ефеката утрошених средстава постиже се ефекат надзирања чиме се добијају информације о томе коме је доступан који сервис финансиран јавним новцем. Мониторингом ће се поспешити увид у потрошњу буџетског новца, а објављивањем извештаја јавност ће бити информисана и укључена у јавне расправе, одлучивање и управљање јавним добрима. На овај начин подстиче се развој заједнице и утиче на развитак демократског друштва.

Крајњи продукт родног буџета јесте равномернији развој на свим нивоима. Крајњи циљ родног буџета омогућиће увид у спровођење родне равноправности и смањење сиромаштва за угрожену и дискриминисану популацију, док је остварени резултат ове стратегије, постизање бенефита за родно дискриминисани слој становништва.

Коришћење родно осетљивог/диференцираног језика је од суштинског значаја и представља важан корак у постизању родне равноправности, ако знамо да је језик огледало друштва и рефлектује све друштвене, законске и политичке промене и односе који владају у друштву. Родно осетљив језик је пре свега питање друштвене моћи и подразумева већу видљивост жена у језику и одбацивање генеричког мушког рода, у којем су жене подразумеване. Због тога је важно да свуда и увек, како у унутрашњој, тако и у спољашњој комуникацији, употребљавамо родно осетљив језик. Осим што је родно осетљив језик важно друштвено питање и значајан допринос побољшању видљивости жена и женског рада, он је сасвим граматички оправдан у нашем језику. Наш језик је такав да дозвољава употребу различитих наставака, и захтева слагање субјекта и предиката

ОПШТИ ЦИЉ 1:

Успостављање институционалних предуслова и јачање капацитета за укључивање родне перспективе у доношење програма, одлука и стратешких докумената

Појединачни циљеви

1.1. Увођење родне перспективе у општинске активности и тела које оснива ГО Палилула

1.2. Јачање институционалних оквира за спровођење политика родне равноправности у ГО Палилула кроз повећање капацитета, надлежности и видљивости Комисије за родну равноправност

1.3. Успостављање система праћења положаја жена и мушкараца у ГО Палилула и повећана доступност родно осетљивих података

1.4. Креирање родно избалансираног буџета ГО Палилула

Појединачни циљ:

1.1. Увођење родне перспективе у општинске активности и и тела које оснива ГО Палилула

Анализа локалних развојних и стратешких документа ГО Палилула показује да исти нису родно осетљиви. Што се тиче примене одлуке о родној равноправности у делу који регулише учествовање представница/ка мање заступљеног пола, иста се поштује те се у извршној власти налази 30% жена, а у општинском парламенту на руководећој функцији се налазе жена као председница и мушкарац као заменик председника, те је принцип једнаке заступљености оба пола испуњен.

Мере и активности	Резултат	Индикатор	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извори финансирања
			Надлежни органи и институције	Учесници		
1.1.1. Одржавање радионица, семинара и других едукативних догађаја на тему увођења родне перспективе у развојне планове, фондове и планове	Запослени у јавном сектору сензибилисани су за тему родне равноправности и информисани о својој улози у процесу побољшања положаја жена на	Број одржаних семинара и број учесника/ца запослених у институцијама, јавним предузећима и установама, службама и одељењима локалне управе Број тела/институција заступљених на едукацији Број унапређених,	Општинска управа Комисија за родну Равноправност Женска одборничка мрежа Спољни/е стручњаци/киње Удружења грађана/ки	Запослени у локалним институцијама	2017 – 2021.	Донаторска средства Буџет града Ниша Општински буџет Буџет Републике Србије

рада и вођење родних статистика	локалном нивоу	ревидираних и нових докумената донетих у складу са родном перспективом				
1.1.2. Израда родно осетљивих развојних планова и програма рада институција и органа власти	Израђени родно осетљиви развојни планови и програми рада институција и органа власти	Број потписаних протокола о сарадњи локалних институција и тела са Комисијом за родну равноправност Број израђених планова који су родно осетљиви Број усвојених аката који обавезује општинске,	Одсек за финансије, имовинско правне и комуналне послове Комисија за родну равноправност СКГО	Запослени у Општинској управи и стручним службама, Чланови општинских комисија	2017 – 2021.	Буџет Града Ниша Ресурси Општинске управе

		службе и тела, навођење родно осетљивих статистика				
1.1.3. Усвајање акта којим се уводи препорука коришћења родно осетљивог језика у јавну и интерну комуникацију локалне управе	Употреба родно осетљивог језика	Усвојена препорука Потписивање протокола о сарадњи локалних институција, тела и установа са Саветом за родну равноправност	Комисија за родну равноправност Спољни/е сарадници/це Женска одборничка мрежа	Одборници/е Запослени у Општинској управи Чланови општинских комисија	2017.-2021.	Нису потребна додатна средства
1.1.4. Укључивање чланова/ица Комисије за родну равноправност,	Родно осетљиви локални стратешки и други документи Примењена	Број чланица Комисије за родну равноправност и представница женских	Савет за родну равноправност Општинско веће Све организационе јединице Општинске	Представнице женских удружења	2017 – 2021.	Нису потребна додатна средства

<p>Женске одборничке мреже и представника/ца женских организација у процес доношења локалних стратешких и других докумената</p>	<p>одлука о родној равноправности</p>	<p>организација које се баве унапређењем положаја жена укључених у израду локалних стратешких и других докумената</p>	<p>управе</p>			
<p>1.1.5. Увођење награде на нивоу ГО Палилула из области унапређења родне равноправности</p>	<p>Промовисање појединаца/ки и институција који доприносе унапређењу РР на локалном нивоу</p>	<p>Број додељених награда у области родне равноправности</p>	<p>Комисија за родну Равноправност Женска одборничка мрежа Председник Општине Општинско веће Одсек за финансије, имовинско правне и</p>	<p>Истакнути појединци/ке Институције Удружења грађана/ки</p>	<p>2017 -2021.</p>	<p>Ресурси Општинске управе</p>

			комуналне послове			
<p>1.1.6. Праћење Спровођења Стратегије и акционог плана родне равноправности ГО Палилула 2017 – 2021. и усклађивање са НАП 2016 – 2020.</p>	<p>Формирана радна група за праћење спровођења Стратегије и акционог плана родне равноправности ГО Палилула 2017 – 2021.</p>	<p>Број препорука о резултатима реализације Стратегије и акционог плана родне равноправности ГО Палилула 2017 – 2021. Износ средстава за спровођење Стратегије и акционог плана на годишњем нивоу Број реализованих</p>	<p>Комисија за родну равноправност Председник Општине и Општинско веће</p>	<p>Представници/це удружења грађана/ки Радна група за праћење и спровођење акционог плана родне равноправности Стратегије и акционог плана родне равноправности ГО Палилула 2017 – 2021.</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>Ресурси Општинске управе Буџет ГО Палилула Буџет града Ниша</p>

		<p>активности из документа Преглед индикатора за сваку реализовану активност на годишњем нивоу</p>				
--	--	--	--	--	--	--

Појединачни циљ :

1.2. Јачање институционалних оквира за спровођење политика родне равноправности у ГО Палилули кроз повећање капацитета, надлежности и видљивости Комисије за родну равноправност и Женске одборничке мреже

Комисија за родну равноправност као радно тело Скупштине Градске општине Палилула формирана је новембра 2012.године и функционише са председницом и 6 чланова.

Предлоге за председника и чланове комисије дају одборничке групе у Скупштини општине из редова заслужних грађана и грађанки који су својим радом заслужили да се нађу у овом радном телу.

Женска одборничка мрежа формирана је новембра 2016.године и чине је одборнице свих политичких организација који имају представнике у Скупштини општине. До сада је организовала неколико догађаја, а најбитнији је трибина о насиљу над женама са релевантним институцијама одржана у просторијама у Нишког културног центра 2016.године.

Женска одборничка мрежа делује ради остваривања циљева који су гарант парламентарне демократије, владавине права и поштовања основних људских слобода и права, а све у циљу ефикаснијег решавање женских питања у локалном парламенту, и то:

- остваривања равноправности полова;
- промоције права жена и њиховог активног укључивања у све друштвене токове;
- подстицаја жена на веће учешће у политичком и јавном животу и стварање услова за то;
- промоције знања и образовања као неопходног услова за побољшање положаја жене, како у градској тако и у сеоским срединама;
- заштита и унапређење положаја жене и породице;
- јачање економског положаја жене;
- сузбијање насиља над женама у породици;
- ширење свести о женској солидарности;
- ширење свести о значају здравствене културе жене;
- едукације одборница о облицима, карактеру и начинима борбе против дискриминације;
- препознавање и других облика неједнакости (самохрана мајка/отац, инвалидитет, брига о трајно болесном детету...)
- остваривања и других начела која доприносе поштовању достојанства човека и његових права и слобода у складу са начелом забране дискриминације, по било ком основу.
- остваривања равноправности полова;
- подстицаја жена на веће учешће у политичком и јавном животу и стварање услова за то;
- промоције знања и образовања као неопходног услова за побољшање положаја жене, како у градској тако и у сеоским срединама;
- заштита и унапређење положаја жене и породице;
- јачање економског положаја жене;
- сузбијање насиља над женама у породици;
- ширење свести о женској солидарности;
- ширење свести о значају здравствене културе жене;
- едукације одборница о облицима, карактеру и начинима борбе против дискриминације;
- препознавање и других облика неједнакости (самохрана мајка/отац, инвалидитет, брига о трајно болесном детету...)
- остваривања и других начела која доприносе поштовању достојанства човека и његових права и слобода у складу са начелом забране дискриминације, по било ком основу.

			Носиоци активности			
Мере и	Резултат	Индикатор	Надлежни органи	Учесници	Рокови за	Извори

активности			и институције		извођење активности	финансирања
<p>1.2.1. Израда и спровођење годишњег плана рада Женске одборничке мреже и Комисије за родну равноправност ГО Палилула</p>	<p>Годишњи план рада Женске одборничке мреже и Комисије за родну равноправност ГО Палилула</p>	<p>Донете смернице за годишњи план рад Информисање доносиоца/тељки одлука и запослених у општинској управи о активностима Женске одборничке мреже и Комисије за родну равноправност ГО Палилула Број мушкараца активно укључених у рад</p>	<p>Чланови Женске одборничке мреже и Комисије за родну равноправност ГО Палилула</p>	<p>Надлежне организационе јединице Појединци/ке Одборници/це</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>Општински Буџет</p>

<p>1.2.2. Едукација чланова/ица Женске одборничке мреже, Комисије за родну равноправност ГО Палилула и представница женских удружења у области родне анализе, родног буџетирања и политика родне равноправности на локалном нивоу</p>	<p>Сензибилисане и оснажене чланице Женске одборничке мреже и Комисије за родну равноправност ГО Палилула</p>	<p>Број одржаних обука Број учесника/ца на конференцијама, трибинама, јавним догађајима са темом родне равноправности Број мушкараца активно укључених у рад</p>	<p>Женска одборничка мрежа Комисија за родну равноправност Удружења грађана/ки Спољни/е стручњаци/киње</p>	<p>Чланице Женске одборничке мреже и Комисије за родну равноправност ГО Палилула СКГО</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>Општински Буџет Донаторска средства</p>
<p>1.2.3. Успостављање система</p>	<p>Опредељена финансијска средства за</p>	<p>Број и квалитет организованих активности</p>	<p>Женске одборничке мреже, Комисије за родну равноправност</p>		<p>2017 - 2021</p>	<p>Општински буџет</p>

финансирања активности Женске одборничке мреже, Комисије за родну равноправност ГО Палилула на основу Годишњег плана активности	активности Женске одборничке мреже, Комисије за родну равноправност ГО Палилула	финансираних из буџета града	Председник Општине Општинско веће Општинска Управа Одборници/е			
---	---	------------------------------	---	--	--	--

Појединачни циљ:

1.3. Успостављање система праћења положаја жена и мушкараца у ГО Палилула и повећана доступност родно осетљивих података

Пол подразумева биолошке карактеристике жена и мушкараца, које су универзалне, видљиве и очигледне и, углавном, непроменљиве.

Род подразумева скуп улога, обавеза и очекивања које одређено друштво додељује и намеће особама с обзиром на њихов пол. Они се могу мењати кроз време и разликују се од друштва до друштва.

Родна равноправност подразумева да жене и мушкарци имају једнаке могућности, права и обавезе у свом друштвеном, професионалном и породичном окружењу.

Родно осетљива статистика не подразумева само разврставање и приказивање постојећих података по полу, већ и уважавање разлика у проблемима и изазовима с којима се жене и мушкарци сусрећу у свим сферама живота.

На међународном нивоу, прво званично разматрање родно осетљиве статистике одиграло се за време Прве светске конференције о женама у Мексико Ситију 1975. године, а Пекиншка декларација и платформа за акцију из 1995. године, која даје јасан скуп препорука и смерница за побољшање положаја жена у свету, дотиче се и родно осетљиве статистике. Она наводи обавезу држава да редовно прикупљају, обрађују и објављују податке разврстане по полу и старосној доби како би се омогућио увид у проблеме и питања која се тичу положаја жена и мушкараца.

Редовно и свеобухватно праћење и приказивање родно осетљивих података омогућава сагледавање стања у друштву у погледу родне дискриминације, односно утврђивање да ли постоји неравноправност између жена и мушкараца. Оно такође омогућава креирање, планирање и спровођење политика које су усмерене на отклањање неједнакости и унапређење положаја дискриминисаних група или појединаца*

* Публикација „Жене и мушкарци у Републици Србији“ Републички Завод за статистику 2014. године

			Носиоци активности			
Мере и активности	Резултат	Индикатор	Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење активности	Извори финансирања
1.3.1. Иницирање доношења правилника за прикупљање	Постојање родно осетљиве статистике на	Утврђен начин и периодика прикупљања родно	Општински органи Радна група за праћење Стратегије и акционог плана РР	Општинска управи и стручне службе, Општинске	2017 – 2021.	Нису потребна додатна средства

<p>родно осетљивих података и вођење родно осетљиве статистике у складу са законом РР и на основу НАП-а и Европске повеље</p>	<p>локалном нивоу</p>	<p>разврстаних података Родна анализа буџета ГО Палилула</p>		<p>комисије</p>		
<p>1.3.2. Спровођење истраживања, анализа резултата и упознавање јавности са резултатима о положају жена и мушкараца у ГО Палилула на</p>	<p>Шира и стручна јавност имају доступне родно осетљиве податке и упознате су са истим Дисеминација родно осетљивих података у сва локална стратешка и друга</p>	<p>Извештај о стању родне равноправности Број локалних медија који представљају извештај јавности Број јавних догађаја са темом представљања резултата</p>	<p>Женска одборничка мреже Комисија за родну равноправност ГО Палилула Удружења грађана/ки</p>	<p>Јавне институције и тела Општинска управа Средства јавног информисања</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>Општински буџет Ресурси Општинске управе Конкурси Републике Србије Донаторска</p>

основу родно осетљивих података	документа					средства
---------------------------------------	-----------	--	--	--	--	----------

Појединачни циљ:

1.4 Креирање родно избалансираног буџета ГО Палилула

Градска општина Палилула је у сарадњи са Центром за женско предузетништво «Теодора» реализовала Програм «ПОДСТИЦАЈ РАЗВОЈА ПРЕДУЗЕТНИШТВА КОД ЖЕНА У ГРАДСКОЈ ОПШТИНИ ПАЛИЛУЛА». У оквиру овог програма организована је обука за жене са територије Општине о изради бизнис планова у периоду октобар – новембар 2007. године, а у априлу 2008. је расписан Конкурс за субвенције за реализацију бизнис планова за незапослене жене са територије ГО Палилула. Пристигло је 9 бизнис планова, а комисија коју су чинили 4 члана (3 жене и 1 мушкарац): представница и представник ГО Палилула, представница Регионалне привредне коморе Ниш и представница Економског факултета Ниш, одабрала је за суфинансирање 3 бизнис плана.

Међутим, анализом података утврђено је да после овог конкурса, у оквиру јавних позива Градске Општине Палилула за суфинансирање пројеката/програма ни у једном случају није наведен као приоритетни критеријум унапређивање родне равноправности.

Чланице Комисије за родну равноправност нису чланице комисија за доношење локалних стратешких и других докумената као ни чланице комисија за расписивање услова јавних позива нити комисија за одобравање пројеката.

			Носиоци активности			
Мере и активности	Резултат	Индикатор	Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење	Извори финансирања

					активности	
<p>1.4.1. Увођење компоненте родне равноправности у постојеће јавне конкурсе за ОЦД као једну од тема</p>	<p>Финансирани пројекти из буџета Општине су у складу са вредностима РР</p>	<p>Број одобрених пројеката који промовишу РР Број подржаних пројеката који се баве вишеструко маргинализованим групама жена Број општинских конкурса који као критеријум препознају принципе РР Број чланица Комисије за родну равноправност укључених у креирање услова конкурса и рад комисије за</p>	<p>Градоначелник/ца Комисије за вредновање пројеката</p>	<p>Удружења грађана/ки Стручна друштва</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>Буџет ГО Палилула Буџет Града Ниша Остали домаћи и страни донатори</p>

		одобравање пројеката				
1.4.2. Увођење компоненте родне равноправности у програме (само)запошљавања на локалном нивоу	Равномерно распоређена финансијска буџетска средства у односу на принципе родне равноправности	Број конкурса који су као критеријум увели теме РР 50% одобрених програма женама	Општинско веће Комисија за родну равноправност	Заинтересовани појединци Удружења Послодавци	2017 – 2021.	Ресурси Општинске Управе Остали донатори
1.4.3. Програм подршке самохраним родитељима као мера популационе политике	Опредељена буџетска финансијска средства за самохране родитеље	Број самохраних родитеља којима су одобрена средства Износ одобрених финансијских средстава	Општинско веће Комисија за родну равноправност	Заинтересовани појединци Удружења	2017 – 2021.	Буџет ГО Палилула Буџет Града Ниша Остали донатори
1.4.4. Програм подршке родитељству као мера популационе политике	Опредељена буџетска финансијска средства за	Износ одобрених финансијских средстава за подршку родитељству	Општинско веће Комисија за родну равноправност	Заинтересовани појединци	2017 – 2021.	Буџет ГО Палилула Буџет Града Ниша

	подршку родитељству					Остали донатори
--	------------------------	--	--	--	--	--------------------

10.2. СТРАТЕШКА ОБЛАСТ: БЕЗБЕДНОСТ

Поражавајући податак је да су две од три жене у Србији биле жртве неког облика насиља, као и подаци о драстичном повећању пријава за насиље у породици у претходне 4 године, где је према подацима Републичког завода за статистику у 2016. години било 7.244 пријава, а у 2013. 3.782 пријава, што је повећање од скоро 92%. Посебно забрињавајући податак је да је у Србији, од почетка године у породично - партнерском насиљу у 2016. години убијено 30 жена, а 327 у последњих 10 година.

Најчешће навођени фактори који доприносе (осећању) (не)безбедности жена у једној заједници могу се поделити у две групе: **социјалне и ситуационе**. Социјални фактори проистичу из уређења једног друштва. У њих спадају проблеми попут: економске неједнакости (незапосленост, сиромаштво, финансијска зависност од партнера), дискриминације, ниских казни за починиоце сексуалног и родно заснованог насиља. Ситуациони фактори ризика проистичу из конкретне ситуације која више излаже опасности грађанке него грађане.

На пример, то су неосветљене улице, паркови, подземни пролази, гараже и друга јавна места, удаљена и изолована аутобуска стајалишта итд. Жене су чешће него мушкарци забринуте за своју физичку безбедност када се крећу по свом насељу. Жене су, такође, чешће него мушкарци изложене насиљу у породици, које представља један од најмасовнијих облика кршења људских права. Насиље над женама се испољава и у јавној сфери – на послу (сексуално узнемиравање, мобинг итд.) и на улици (пљачке, напади, силовања).

1. У публикацији „Жене и мушкарци у Србији“ поменуто је да у 2013. години, мушкарци чине 95% свих осуђених пунолетних лица за кривично дело насиље у породици, а жене 5%.

2. Према подацима за Републичког завода за статистику, у 2013. години број малолетних лица осуђених за дело против полне слободе је 33, од чега су сви дечаци. Такође, према истом извору укупан број осуђених пунолетних лица у 2013. години за дело против полне слободе је 227, од чега је 218 мушкараца и 9 жена.

2. У односу на различита кривична дела мушкарци су у много већем броју правоснажно осуђени у току 2013. године, на пример за дела: насиље у породици: 81 жена а 1.451 мушкараца, силовање: 0 жена а 60 мушкараца, угрожавање опште сигурности: 46 жене и 553 мушкарци.

3. У кривичним делима обљуба са дететом и обљуба злоупотребом положаја током 2013. године особе женског пола су биле жртве у 100% случајева.

4. У највећем броју случајева починиоци насиља у породици према односу/сродству са жртвом насиља су брачни/ванбрачни партнери.

Циљ најновијег Закона о спречавању насиља у породици («Сл. гласник РС» бр. 94/2016.) који се примењује од 1. јуна 2017. године, је да на општи и јединствен начин уреди организацију и поступање државних органа и установа и тиме омогући делотворно спречавање насиља у породици и хитну, благовремену и делотворну заштиту и подршку жртвама насиља у породици

ОПШТИ ЦИЉ 2:

Унапређење сигурности и безбедности жена

Појединачни циљеви

2.1. Унапређење система заштите жена, жртава породичног и свих других облика родно заснованог насиља

2.2. Подизање нивоа свести јавности о родно заснованом насиљу и развијање нулте толеранције на насиље

Појединачни циљ :

2.1. Унапређење система заштите жена, жртава породичног и свих других облика родно заснованог насиља

Сигурна кућа за жене и децу жртве породичног насиља при Центру за социјални рад «Свети Сава» у Нишу функционише од 2012. године и за то време је прихватила 550 жена са децом, као жртве породичног насиља. Само у 2016. је прихваћено 65 жена и 68 деце. Све већи број жена у Сигурној кући последица су све присутнијег породичног насиља, али и тога што су се жене охрабриле да пријаве

насилника. Заједничко свим женама које уточиште потраже у Сигурној кући је економска зависност од насилника. Према подацима Сигурне куће у Нишу, чак око 90% прихваћених жена је незапослено. Економска зависност је главни разлог што се велики број жена по изласку из Сигурне куће враћа насилнику.

Према новом Закону о спречавању насиља у породици («Сл. гласник РС» бр. 94/2016.), За спречавање насиља у породици и пружање заштите и подршке жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела одређених овим законом надлежни су полиција, јавна тужилаштва, судови опште надлежности и прекршајни судови, као надлежни државни органи, и центри за социјални рад, као установе. Поред надлежних државних органа и центара за социјални рад, у спречавању насиља у породици, преко давања помоћи и обавештавања о насиљу, као и пружању подршке жртвама насиља учествују и друге установе у области дечје, социјалне заштите, образовања, васпитања и здравства (у даљем тексту: државни органи и установе надлежне за примену овог закона), као и тела за родну равноправност на нивоу локалних самоуправа.

Да би систем заштите жена, жртава породичног и свих других облика родно заснованог насиља био квалитетнији и боље одговарао на реалне потребе неопходно је испунити следеће предуслове:

- Пружање подршке економском оснаживању жена кроз реализацију програма за стицања знања и вештина, преквалификације, суфинансирање започињања сопственог посла и смањења незапослености жена увођењем критеријума позитивне дискриминације приликом запошљавања;
- Градске и општинске власти требало би да издвоје средства из буџета која би била намењена превенцији насиља у породици и помоћи жртвама. Такође, неопходно је обезбедити континуирано и несметано функционисање услуга које одговарају на потребе жена жртава породичног насиља;
- Неопходно је да жене жртве насиља у породици/партнерском односу буду ослобођене трошкова здравствених услуга када се обрате лекару за помоћ због задобијених повреда. С обзиром да на националном нивоу ово питање није систематски решено одговорност за наведену врсту подршке пребачена је на локални ниво. Општинске и градске власти требало би да усвоје одлуку која би омогућила адекватну подршку женама жртвама насиља;
- Да би услуге биле што квалитетније неопходно је преузети и разменити добру праксу из других локалних средина.

	Носиоци активности	
--	---------------------------	--

Мере и активности	Резултат	Индикатор	Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење активности	Извори финансирања
<p>2.1.1.</p> <p>Едукација на тему насиља у породици/партнерском односу запослених у установама, органима и организацијама које се баве насиљем у породици на територији града</p>	<p>Запослени у установама, органима и организацијама имају јединствено разумевање дефиниције насиља у породици и разумевање своје улоге у превенцији и сузбијању насиља у породици</p>	<p>Број одржаних едукативних догађаја</p> <p>Број учесника/ца</p> <p>Број тема/обука/догађаја а посвећених вишеструко осетљивим групама жена</p>	<p>Центар за социјални рад Специјализована удружења грађана/ки (акредитовани програми)</p> <p>Комисија за родну Равноправност</p> <p>Женска одборничка мрежа</p>	<p>Запослени у јавним службама органима који се баве насиљем у породици и који поступају у процесу заштите од насиља у породици</p> <p>Општинска управа</p> <p>Здравствене установе</p> <p>Полиција</p> <p>Тужилаштво</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>Буџет Општине</p> <p>Буџет Града</p> <p>Ресурси Општинске управе</p> <p>Ресурси укључених институција</p>

				Суд		
2.1.2. Покретање услуга саветовања и подршке за брак и породицу	Адекватна стручна подршка и помоћ у превенцији насиља у партнерским односима	Покренуте доступне услуге саветовања за брак и породицу и услуга медијације у партнерским односима које исључују насиље Број корисника/ца услуге	Комисија за родну Равноправност Женска одборничка мрежа Општинска управа Центар за социјални рад Специјализована удружења грађана/ки	Надлежне институције и појединци/ке	2017.-2021.	Буџет Општине Буџет Града Донаторска средства

Појединачни циљ:

2.2. Подизање нивоа свести јавности о родно заснованом насиљу и развијање нулте толеранције на насиље

Локална самоуправа требало би да планирају активности којима би била повећана безбедност јавних простора, као и да обезбеде њихову реализацију што, на пример, укључује:

- постављање јавне расвете, посебно у пролазима, на степеништима и на прилазима зграда, на паркинг просторима и на стајалиштима јавног превоза у циљу повећања безбедности
- безбедност у јавном превозу, укључујући у то и стајалишта и такси превоз

Наведене активности односе се на стварање услова у окружењу која ће умањити могућности за изложеност насиљу.

Поред активности из ове сфере, неопходно је радити на сталном подизању свести грађана/ки и едукацији запослених у Градској Управи, јавним установама, предузећима на теме породичног и родно заснованог насиља.

На основу резултата истраживања о родно заснованом насиљу у школама 2014. године које су спровели УНИЦЕФ и „Школа без насиља“ у основним и средњим школама на територији Србије добијени су следећи резултати који показују постојање потребе рада са младима на тему родно заснованог вршањачког насиља :

Укупно 69% ученика/ца основних школа и чак 74% ученика/ца средњих школа је одговорило да су најмање једном доживели/е бар један облик родно заснованог насиља од почетка школске 2013/14.године. Више од 60% дечака и девојчица окривљује жртву за напад и сексуално насиље.

Готово петина(19%) дечака сматра да постоје ситуације у којима је оправдано да дечко удари девојку са којом је у вези.

Процент деце која мисли да би о овоме требало разговарати у школи: 77% ученика/ца основних и 69% ученика/ца средњих школа.

Укупно 75% запослених у основним школама и 68% у средњим школама је изјавило да би желели/е да прођу обуке на неку од ових тема.

			Носиоци активности			
Мере и активности	Резултат	Индикатор	Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење активности	Извори финансирања
2.2.1. Спровођење кампање, припрема и дистрибуција инфо материјала	Шира јавност има више информација о	Обележавање кампање Број медијских	Општинска управа Комисија за родну равноправност	Шира јавност	2017 – 2021.	Буџет Општине Буџет Града Ресурси

<p>о неприхватљивости родно заснованог насиља и о доступним облицима заштите</p>	<p>свим облицима родно заснованог насиља и доступним облицима заштите</p>	<p>садржаја у локалним Медијима Број медијских садржаја о родно заснованом насиљу над вишеструко осетљивим групама жена (жене са инвалидитетом, Ромкиње, LGBTQ...) Број подељених лифлета Број информативних плаката Број одржаних јавних акција у граду, сеоским</p>	<p>Женска одборничка мрежа Локални медији Специјализована удружења грађана/ки Средства јавног информисања</p>			<p>Општинске управе Донаторска средства</p>
--	---	---	--	--	--	--

		<p>средионама, ромским насељима, школама као и подела промотивног материјала и истицање постера у јавним просторима Општинске управе и других институција</p>				
<p>2.2.2. Радионице превенције родно заснованог насиља и превенције трговине људима за младе са фокусом на младе из осетљивих група</p>	<p>Млади имају боље разумевање родно заснованог насиља и смањен ниво толеранције на насиље</p>	<p>Број радионица Број учесника/ца</p>	<p>Удружења грађана/ки Образовне институције Организације младих и за младе Актив стручних сарадника основних и средњих школа Тим за превенцију,</p>	<p>Млади и млади из осетљивих група</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>Буџет Општине Буџет града Донаторска средства</p>

			занемаривања и злостављања деце у основним и средњим школама			
--	--	--	---	--	--	--

10.3. СТРАТЕШКА ОБЛАСТ: ЛИЧНО И ПРОФЕСИОНАЛНО ОСНАЖИВАЊЕ ЖЕНА

Економски положај жена и њихово учешће на тржишту рада, од пресудног су значаја за утврђивање достигнутог степена равноправности у друштву. Економска сигурност, а самим тим и независност жена, од немерљивог су значаја за њихов лични интегритет. Независне и самосталне жене у већој мери имају могућност да одлучују о свом животу и тиме се заштите и реагују излазећи из ситуација у којима су изложене дискриминацији по било ком основу и у било којој сфери друштвеног живота. Дискриминација жена повећава сиромаштво, успорава економски развој и на крају, слаби владавину права.

Анализа економије у феминистичком смислу утемељена је на разумевању неједнаких односа моћи између мушкараца и жена, и на потреби да се постојећи односи снага трансформишу ка родној равноправности. Феминистичка економија идентификује родне неравноправности у оквиру економије, дефинише родне циљеве за економску политику и развија родне индикаторе неопходне за праћење начина на који се родни циљеви остварују. Она редефинише економију са становишта родности као аналитичке категорије и њеног односа са другим категоријама идентитета, као што су расна, класна и полна оријентација, а које садрже и истичу владајуће хијерархије и привилегије у економском и друштвеном систему. Родност утиче на економију, али и обрнуто; пример – различита позиција мушкараца и жена на тржишту рада, сегрегација тржишта рада чини га мање ефикасним, а утемељена је на родној претпоставци „одговарајућег” посла за жене. Користећи родност као аналитичку категорију, теоријски се промишљају неједнакости између мушкараца и жена у приватној и јавној сфери њиховог деловања. Родне неједнакости између мушкараца и жена проистичу из њихових различитих друштвених улога и неједнаких односа снага (пример: рад утрошен на негу и бригу).

Родно сензибилисана економска политика требало би да омогући равноправни приступ економским ресурсима и једнаке могућности њиховог коришћења. Укључивање жена у процес развоја има позитивне ефекте на развој укупног друштва. То ће у крајњој инстанци

довести до смањења незапослености, до повећања учешћа жена у економији и предузетништву. Преко родно сензитивног буџета који ће чинити део те исте економске политике, поспешити се и укључивање жена из руралних средина у све области живота и рада. Дакако, оваква економска политика спровођењем одређених мера омогућиће усклађивање професионалног и породичног живота.

ОПШТИ ЦИЉ 3:

Већа доступност услуга које одговарају потребама жена и партиципација жена при доношењу одлука

Појединачни циљеви

3.1. Повећање учешће жена у доношење одлука на различитим нивоима одлучивања на локалном нивоу

3.2. Побољшање квалитета живота жена успостављањем специфичних услуга на локалном нивоу

Појединачни циљ:

3.1. Повећано учешће жена у доношење одлука на различитим нивоима одлучивања на локалном нивоу

У Скупштини Градске општине Палилула можемо да приметимо пораст броја жена одборница током изборних циклуса. Тако 2008. године је било 5 жена одборница, од 25 одборника колико чини састав Скупштине ГО Палилула, што представља 20% од укупног броја одборника; 2012. године је било 9 жена што представља 36%; док од 2016. године Скупштину Градске општине Палилула чини 10 жена одборница што представља 40% од укупног броја, што је скоро половина од укупног броја одборника.

			Носиоци активности			
Мере и активности	Резултат	Индикатор	Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење активности	Извори финансирања

<p>3.1.1. Промоција Закон о родној равноправности и лобирање у политичким странкама и Општинској и Градској управи за његову примену</p>	<p>Одборници/е су упознати са одредбама Законa и надлежностима локалне власти</p>	<p>Број састанака са женском одборничком мрежом Број политичара који прихватају, подржавају и активно раде на промоцији Законa о родној равноправности Креиран документ који даје кратак преглед о одредбама Законa о родној равноправности и дистрибуиран одборницима/ама, органима и службама ОУ и чланицама форума жена из различитих политичких странака</p>	<p>Комисија за родну Равноправност Женска одборничка мрежа Удружења грађана/ки Заштитник права грађана</p>	<p>Одборници/е градске Скупштине Чланице форума жена различитих политичких странака Чланови/це политичких странака Запослени у Општинској управи</p>	<p>2016 – 2018.</p>	<p>Општински буџет Ресурси Општинске управе</p>
<p>3.1.2. Едукација чланица Женске одборничке мреже за лобирање за РР</p>	<p>Повећање видљивости политичарки из Женске одборничке</p>	<p>Најмање два одржана тренинга за чланице женске одборничке мреже</p>	<p>Комисија за родну Равноправност Женска одборничка мрежа Одбори политичких</p>	<p>Комисија за родну Равноправност Женска одборничка</p>	<p>2016 – 2018.</p>	<p>Донаторска средства Средства политичких партија</p>

<p>на локалном нивоу; спровођење заједничких активности и подношење иницијатива</p>	<p>мреже и њихове активности на увођењу родне перспективе у локалне политике</p> <p>Чланице женске одборничке групе су прошле обуку</p> <p>Учешће политичарки у процесу повезивања градова на националном и регионалном нивоу: размена искуства са политичаркама из</p>	<p>Одржано најмање 10 сати обуке за минимум 15 учесница</p> <p>Евалуација учесница</p> <p>Спроведене најмање 2 заједничке активности/иницијативе</p>	<p>странака</p> <p>СКГО</p> <p>Удружења грађана/ки</p> <p>Спољни/е стручњаци/киње</p>	<p>мрежа</p>		<p>Општински буџет и конкурси</p>
---	---	--	---	--------------	--	-----------------------------------

	региона					
3.1.4. Одржавање састанака и трибина са женама у сеоским месним заједницама	Жене су подстакнуте да буду актерке у политичком животу у својим локалним срединама	Најмање 60 жена које су учествовале на састанцима и трибинама Најмање 5 догађаја у насељеним местима	Женска удружења из сеоских средина Удружења грађана/ки СКГО Одборници/е градске Скупштине Комисија за родну Равноправност Женска одборничка мрежа Спољни сарадници/е	Учеснице жене из сеоских средина	2016 – 2018.	Општинска управа Општински буџет и конкурси

Појединачни циљ:

3.2. Побољшање квалитета живота жена успостављањем специфичних услуга на локалном нивоу

Узроци свеукупно теже позиције жена у друштву, леже у институционалној и структуралној дискриминацији, односно у непрепознавању теже позиције жена и у недостатку адекватних мера јавне политике и институција одговорних за њихову примену. Будуће политике морају бити усмерене на прераспделу одговорности и моћи у јавној и приватној сфери друштва између жена и мушкараца, уместо политика које су усмерене на то да женама помогну да што боље остварују „своје“ обавезе у кући и на тржишту рада. Такође, оне

морају укључити и мушкарце, било кроз подстицаје за одласке на родитељско одсуство, или промовисање једнаке одговорности у кући.

“Истраживања у Србији указују на значајну разлику по полу према редуковању броја радних сати када уобичајене услуге чувања деце нису доступне. Од свих особа које су морале да смање број радних сати због недоступности чувања деце жене чине 63%, а мушкарци тек 37%. 42% жена које живи у браку или партнерском односу, учешће супруга односно партнера у обављању кућних послова оцењује као задовољавајуће, а 38% као осредње”.

Родна равноправност у Србији, IPSOS Strategic Marketing за Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, 2014

	Носиоци активности	
--	---------------------------	--

Мере и активности	Резултат	Индикатор	Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење активности	Извори финансирања
<p>3.2.1. Спровођење кампања против стереотипа који подразумевају да је старање о - деци и младима, - породици, - старим особама - болесним члановима породице првенствено дужност жене</p>	<p>Превазилажење стереотипа који подразумевају да је старање о деци, породици и старим особама првенствено дужност жене</p>	<p>Одржана најмање 1 трибина Број мушкараца у службама које се баве услугама из области образовања и социјалне заштите Медијски садржаји и 1 медијска кампања</p>	<p>Општински буџет и конкурси ОЦД Геронтолошки центар Вртићи Школе Центар за социјални рад Сеоске месне заједнице Женска сеоска удружења СКГО Удружења</p>	<p>Грађани/ке</p>	<p>2017 – 2021.</p>	<p>ГО Палилула Град Ниш Донаторска средства</p>

			грађана/ки Омладински радници/це Средства јавног информисања			
3.2.2. Организовање едукативних садржаја са фокусом на младе	Учеснице/ци активности имају више информација и знања на тему здрави стилови живота (алкохол, психо - активне сустанце, цигарете, болести зависности) - правилне исхране (анорексија, булимија, гојазност,)	Број учесница/ка на догађајима Број догађаја (трибине, јавни догађаји, медијске кампање, семинари, радионице...)	Завод за јавно здравље Ораганизације младих и за младе Дом омладине Дом здравља Школе Актив стручних сарадника у школама Удружења грађана/ки Средства јавног информисања	Грађани/ке	2017 – 2021.	Општински буџет Град Ниш Донаторска средства

	- репродуктивно здравље (абортуси, безбедни сексуални односи, сексуалност, однос према телу)					
3.2.3.Доступност здравствених услуга намењених женама са акцентом на жене из сеоских средина	Повећан број корисница здравствених услуга Повећан број корисница здравствених услуга у сеоским срединама	Доступност здравствених амбуланти и диспанзера за жене Доступне информације о превенцији са фокусом на жене из сеоских средина Број здравствених, и посебно онколошких и гинеколошких прегледа са акцентом на жене из	Дом здравља 3333Р Здравствене Локални медији	Жене и девојке Жене из сеоских средина Жене са тешкоћама у кретању	2017 – 2021.	Ресурси здравствених установа Општински буџет Буџет града Спонзорска средства

		сеоских средина				
3.2.4. Манифестације које промовишу женска права и оснажују жене	Подизање свести о женским правима и активизму	Број одржаних активности и догађаја Број жена учесница Број заступљених области	Удружења грађана/ки Независни стручњаци/киње Локални медији	Шира јавност	2017 – 2021.	Општински буџет Буџет града Донаторска средства Спонзорска средства
3.2.5. Пружање финансијске и друге помоћи женама за удруживање, запошљавање и самозапошљавање запошљавање и самозапошљавање и јачање капацитета женских НВО на локалу	Оснажене жене за удруживање, запошљавање и самозапошљавање	Конкурс за подстицање предузетништва је родно уравнотежен Подстицање послодаваца применом афирмативних мера на запошљавање жена	Привредна комора Специјализована удружења привредника Удружења грађана/ки Менторке/и – примери добре праксе Национална служба	Незапослене жене Предузетнице Чланице Удружења грађана/ки	2017 – 2021.	Општински буџет Буџет града Донаторска средства Спонзорска средства

		<p>Број обезбеђених бесплатних едукација и преквалификација за жене</p> <p>Обезбеђени простор за рад и техничка опрема женским удружењима</p> <p>Број услуга менторске подршке за удруживање и самозапошљавање</p> <p>Број промовисаних успешних предузетница</p>	за запошљавање			
--	--	--	----------------	--	--	--

11. ЗАВРШНА РЕЧ

Степен једнакости и родне равноправности у некој заједници осликава степен њеног развоја. Увођење ових принципа омогућава ефикасно коришћење свих капацитета друштва, као и адекватно партнерство институција, приватног сектора и цивилног друштва на добробит свих.

Оснаживање жена и родна равноправност су темељне вредности на којима почива систем људских права, али и императив економског и социјалног развоја сваког друштва. Поштовањем и применом ових вредности и стандарда доприноси се, одлучно, за будућност једнаких права и једнаких могућности у циљу напретка за све у нашој локалној заједници.

Радни тим за израду Акционог плана:

- **Адриана Анастасов**
- **Иванка Вукмир**
- **Сања Миленовић**
- **Драган Стоиљковић**
- **Милан Николић**